

GLAS RAVNICE

Glasilo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini

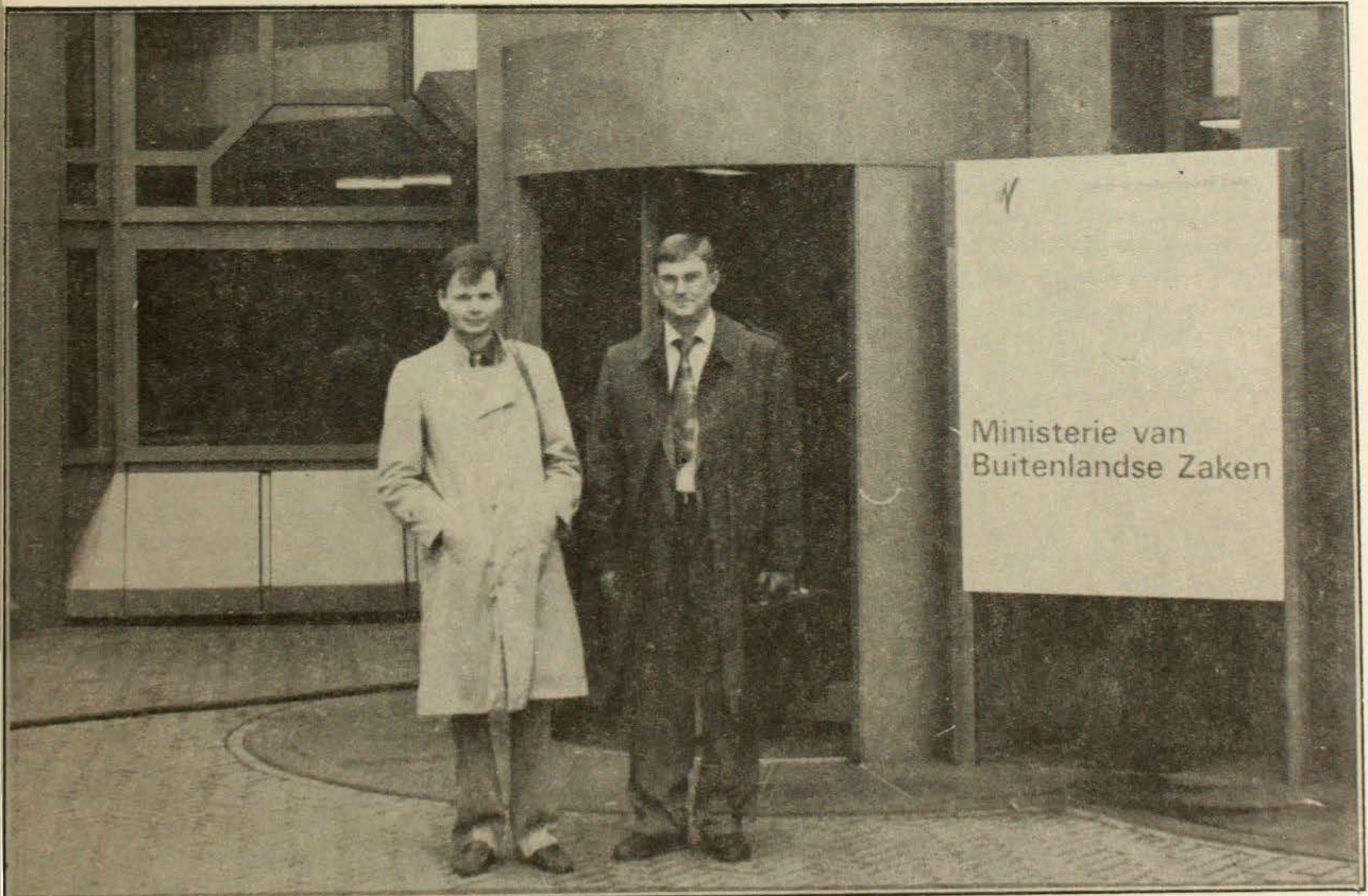

Broj 14

Subotica, listopad, studeni 1991.

Cijena 20 dinara

DSHV u Haagu

Bela Tonković i Ivan Poljaković ispred Ministarstva vanjskih poslova u Haagu

LAŽNE OPTUŽBE!

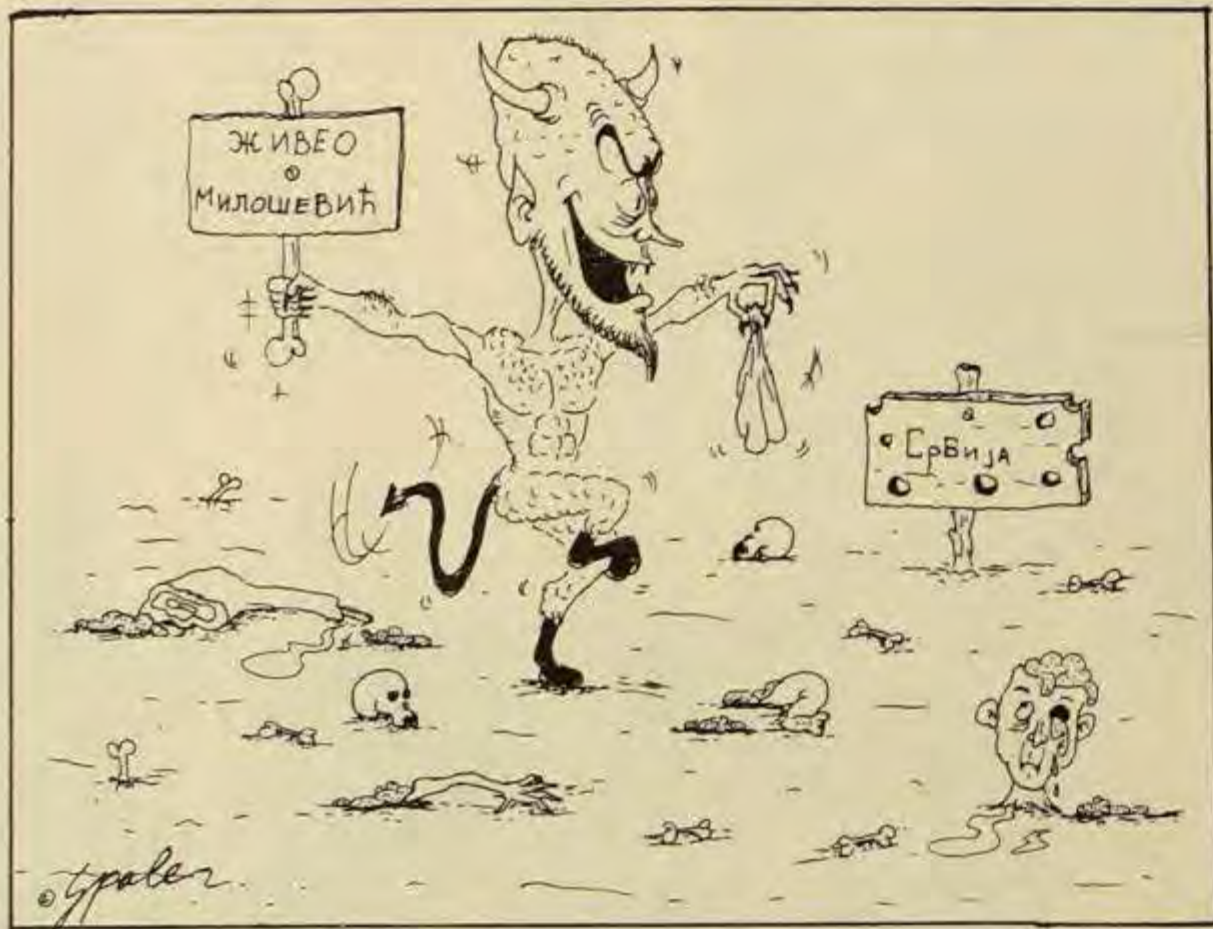
Strane 5, 11, 15.

**Haag — rješenje ili uvertira
za Ujedinjene nacije**

SRBIJA NA DOBROM PUTU — ZA PAKAO

U Srbiji pronalaze svoj duboki mir jedino oni, koji su poslušno otišli na frontu i tiho se vratili u limenim kovčezima

Kroz svu tragediju i krv kojom se napaja zemlja Hrvatska, otkriva se svima kobna i nezaobilazna istina: Jugoslavenska armija nije ništa drugo do srboimperijalistička vojska. Danas Hrvati, juče su Slovenci, a sutra još ne znamo tko će sve platiti svoju naivnost misleći da je Jugoslavija svačija, misleći da je JNA svačija, misleći da je

Beograd glavni grad svih nas, misleći da je Jugoslavija domovina svih naroda koji u njoj žive. Armija koju su svi plaćali i na svojim plećima izdržavali, ubija upravo te koji su za nju najviše novaca izdvajali. Sada se vidi kako je to bilo naivno vjerovati da će ona stati u zaštitu svih jednako. Naravno nije ona nikog ubijala sve dok su svi htjeli biti pokorni, dok su htjeli biti ponizno roblje koje će puniti kasu u Beogradu. Sad je sve jasno, karte su otkrivene, povratka više nema. Tko bi još želio ovakovu razgolićenu i jadnu Jugoslaviju? Valjda nitko čovječan. Ali tu su pobornici srbijanskog režima kojima nije ništa sveto, pa čak ni svoj vlastiti narod. Jer kako objasniti činjenicu da ni jednom Srbinu nije falila ni dlaka s glave sve dok ih Jugo-vojska nije počela „štiti“ od „ustaša“, a od tada pa do danas ima ih već desetine tisuća mrtvih. Metoda etiketiranja, dobro uhodana u komunističkoj eri, i dalje se eksploatira punom snagom. Hrvati su ustaše, Slovenci su secesionisti, Albanci iredente, Srbi koji se protive ovakvoj politici Beograda izdajice su, oni koji imaju snage odbiti služiti agresorsku vojsku dezerteri su itd.

Pravednost i istinoljubivost Bogom su dane samo miloševićima, košutićima, šešeljima i sličnim dinaridima. Sve

ostale vrste ljudskog roda štetne su po okoliš i ne uklapaju se u eko sistem srboumnog mentalnog sklopa. Njih treba pripitomiti, slomiti ili uništiti, a ako netko od nepopravljivih i ostane živ, njemu treba isprati mozak i nafilovati ga srbobizantskom logikom i upregnuti ga da „crnči“ već kad „mi ne znamo da radimo...“

Europa se povampirila i pala pod uticaj fašističke Njemačke. Amerika je preko CIA-e načela Jugoslaviju, jer želi da je razbije kako bi mogla na Jadranu da stacionira svoje vojne baze. Arapskom svijetu je također stalo do razbijene Jugoslavije, jer jedino tako može zasaditi čvrstu klicu islamskog fundamentalizma na europskom prostoru. Rusi su izdajice, a Kina kao fol podržava Srbiju, i to iz čiste vajde, sve dok Srbija deponira zlato i čvrstu valutu u Kini, a kad sve prođe tko zna, možda će komunizam u Kini pasti prije nego se Milošević odluči da pobjegne u tu daleku zemlju.

Srbi su sve ugroženiji svugdje u svijetu. Nije to više samo u Hrvatskoj, Sloveniji, BiH, Makedoniji. Moraju se iseliti iz Švicarske, ne mogu produžiti boravišne vize u inozemstvu, taksisti neće da prevoze Srbe... Cio svijet osuđuje srbijansko rukovodstvo i nehotice poistovjećuje njega sa srpskim narodom u cjelini. Srpski narode, stvarno je krajnje vrijeme da shvatiš tko te ugrožava. A početak patnje možemo pripisati 1984-oj godini i Memorandumu SANU. Tu je svečano ustanovljeno da su Srbi ugroženi na svakom polju, a tko ih ugrožava — svi naokolo. Počele su diferencijacije (čitaj čistke) u vlastitim redovima, počeli su „mitingaši“, počeli su izranjati razni kertes...

Danas možemo reći da je Srbija na sigurnom putu — za pakao. Jer biti sam u svijetu, bez prijatelja — odista je pakao.

Pakao je i za sve građane Srbije koji odbijaju da budu ubice, koljači, pljačkaši. Naročito Vojvodani, jer njih se najviše mobilizira (to je ona štetna sorta koju treba potamaniti). Ljudi ostavljaju svoje domove, svoju obitelj, odlaze u izbjeglištvo, ili se skrivaju kod prijatelja. U Haagu, u ime hrvatskog naroda u Vojvodini i Srbiji, Bela Tonković i Ivan Poljaković predočili su i dokumentirali izuzetno tešku situaciju talaca pomahnitale srbijanske politike. Lažne optužbe na račun DSHV-a poprimaju monstruozne razmjere, pretresaju se kuće, prave premetačine, hapsi na ulici, zabranjuje se i svijeću upaliti, ljudi kad padne mrak više ni vrata ne smiju otvarati, zavlače se u sebe, u svoj strah.

Pa ipak u Srbiji mnogi pronalaze svoj duboki mir, oni koji su poslušno otišli na frontu i tiho se vratili u limenim kovčezima. Borili su se hrabro — za sramotu i bruku Srbije i srpskog naroda.

Urednik

GLAS RAVNICE U SVAKI DOM

Prošli mjesec nije tiskan „Glas ravnice“ iz finansijskih razloga. Iz istih razloga smo od ovog broja povišili cijenu na 20 din. Nadamo se, dragi čitatelji, da nam to nećete zamjeriti, već da ćete i dalje čitati „Glas ravnice“ i preporučivati ga vašim prijateljima te na taj način podići tiraž lista i tako obezbijediti veći priliv novca. Znao da od države (kojoj plaćamo takse kao i svi drugi) ne dobijamo nikakva sredstva.

„Glas ravnice“ je naš glas, glas naše savjesti, naših polja, njiva, vinograda, naših korijena i zato neka bude prisutan u svakom našem domu.

Uredništvo

Piše: Predsjednik, mr *Bela Tonković*

HAAG — I ŠTO POSLIJE?

Svakom je očita nužnost novog uređenja prostora na jugu Europe koji je omeđen vanjskim granicama država susjeda još samo na papiru postojeće Jugoslavije.

Budući da se unutar same Jugoslavije nije našlo rješenje, a rat protiv Hrvatske je pod stalno novim izgovorima poprimio tolike razmjere da je postao opasnost za Europu, Ministarsko vijeće europske Zajednice sazvalo je Konferenciju o Jugoslaviji u den Haag-u na čelu s gosp. Lordom Carringtonom sa zadatkom da nađe za sve sudionike prihvatljivo rješenje u okviru procesa izgradnje nove Europe predviđene u Pariškoj povelji od studenoga (novembra) 1990. godine.

Konferencija je prikupila zahtjeve svih zainteresiranih i u četiri navrata predočila predsjednicima Republika prijedlog rješenja. U njima se ne donosi sud o tome, tko je za što kriv ili nevin, već su to prijedlozi sintetičkog rješenja koje nastoji uzeti u obzir svačije interese na principu univerzalnosti prava: što vrijedi za jednog — vrijedi za svakog. Svaki prijedlog rješenja odbile su Republike Srbija i Crna Gora.

Delegacija DSHV je Konferenciji predočila svoje viđenje rješenja prije druge plenarne sjednice.

Bit problematike je u tome što predstavnici Republike Srbije u biti ne prihvataju univerzalnost prava. Oni za dio srpskog naroda koji živi u Hrvatskoj traže prava koja nisu spremni priznati Hrvatima, Albancima, Mađarima, Muslimanima, ... u Republici Srbiji.

Osim toga oni nastoje ograničiti samo na Hrvatsku područje na kojem bi se ta rješenja primjenjivala.

Od Konferencije ponuđeno rješenje predviđa da se na osnovi općih ljudskih prava na tri razine ostvaruju kolektivna prava pripadnika nacionalnih zajednica:

1. Na područjima, gdje **nacionalna zajednica nije većina**, njezini pripadnici bi imali osim općih ljudskih prava i sva kulturna prava, osobito pravo na identitet, vjeru, zaštitu ravnopravnog sudjelovanja u javnim poslovima, slobodu na političkom i ekonomskom polju i u društvenoj sferi, pristup sredstvima informiranja, na polju obrazovanja i kulture uopće, javno i privatno korištenje jezika i pisma i pravo odlučivanja o pripadnosti nacionalnoj zajednici. Osobama iste nacionalne zajednice koje žive udaljeno od drugih osoba iste skupine, npr. u udaljenim selima, osigurao bi se izvediv stupanj samouprave.

2. Pripadnici nacionalne zajednice na području na kojem čine **znatan dio stanovništva, ali nisu većina**, imali bi osim gore navedenih prava i mogućnost sudjelovanja u donošenju onih odluka centralne vlade, koje se njih specifično tiču.

3. Područja na kojima pripadnici nacionalne zajednice tvore **većinu**, uživala bi **poseban status autonomije** u okviru koje bi uživali pravo na posjedovanje i isticanje narodnih amblema, pravo na drugo državljanstvo, vlastite školske programe, vlastito zakonodav-

no tijelo, administraciju, policiju, sudstvo i sve bi to bilo pod međunarodnim nadzorom.

Na osnovu gornjeg prijedloga trebali su biti razrađeni detalji kao što su određivanje područja na kojem nacionalna zajednica živi, razreda pojmova „manjina” i „znatan dio, ali ne većina” i sl.

Slaba točka ovakve koncepcije rješenja je u tome, što bi ono dovelo do toga da bi pripadnik iste nacionalne zajednice na jednom području imao jedna, a na drugom području druga pava. Da bi se taj problem nadvladao, DSHV je naknadno predložio da se cijela stvar pojednostavni tako da se ne pravi razlika između prve i druge razine, a prava u vezi nacionalnih amblema i drugog državljanstva proširi na sve, da se uvede opće pravo na proporcionalno sudjelovanje u administraciji, policiji i sudstvu, da se razredi i škole oforme svugdje gdje je to moguće i prema istim kriterijima i da sve to bude pod međunarodnom kontrolom.

Konferencija je propala, jer, kao što rekoh, Srbija i Crna Gora nisu prihvatile ni četvrtu verziju prijedloga. Lord Carrington je cijeli problem podigao na razinu Ujedinjenih naroda i njezinog Savjeta sigurnosti. nad sve u bivšoj jugoslaviji stavljen je embargo za određene poslove i veze s inozemstvom, a uskoro i robe (nafta ...), bez obzira tko je agresor, a tko žrtva.

Sloveniji i Hrvatskoj predstoji skoro priznanje samostalnosti i suverenosti — one postaju države kao međunarodni subjekt.

Za nas Hrvate na ovim područjima prilike su sve teže: silom nas se tjera u rat protiv vlastitog naroda, u sredstvima informiranja nas se sve žešće napada, podmeću nam se sve nevjerovatnije podvale, u svakodnevnom životu nas se sve više pritišće ...

Razmišljanje o našoj budućnosti moramo intenzivirati.

„Nije junak tko bije, već je junak tko do kraja izdrži”

Hrvati iz Srbije i — Europa

HAG NIJE VRAG!

Dok neki haške razgovore i dokumente smatraju „zavjerom Europe prema Jugoslaviji“ delegacija DSHV-a na čijem je čelu bio mr Bela Tonković učestvovala je u radu Konferencije o Jugoslaviji.

Kraj listopada, točnije 24. prošlog mjeseca može se smatrati historijskim datumom za DSHV-a. Naime, toga dana je dvočlana delegacija DSHV-a u sastavu mr Bela Tonković i mr Ivan Poljaković na poziv Lorda Carringtona, predsjednika Konferencije o Jugoslaviji, sudjelovala u radu ovog foruma.

Delegaciju DSHV je primio gosp. ambasador Nuno Aguirre de Carcer, potpredsjednik Konferencije, gosp. ambasador Ahrendts, ekspert za ljudska prava i prava manjina pri Konferenciji, gosp. Christian Braun, izvršni tajnik Konferencije. Delegaciju DSHV je posebno primio i gosp. ambasador Henry Wijnaendts, koordinator Konferencije.

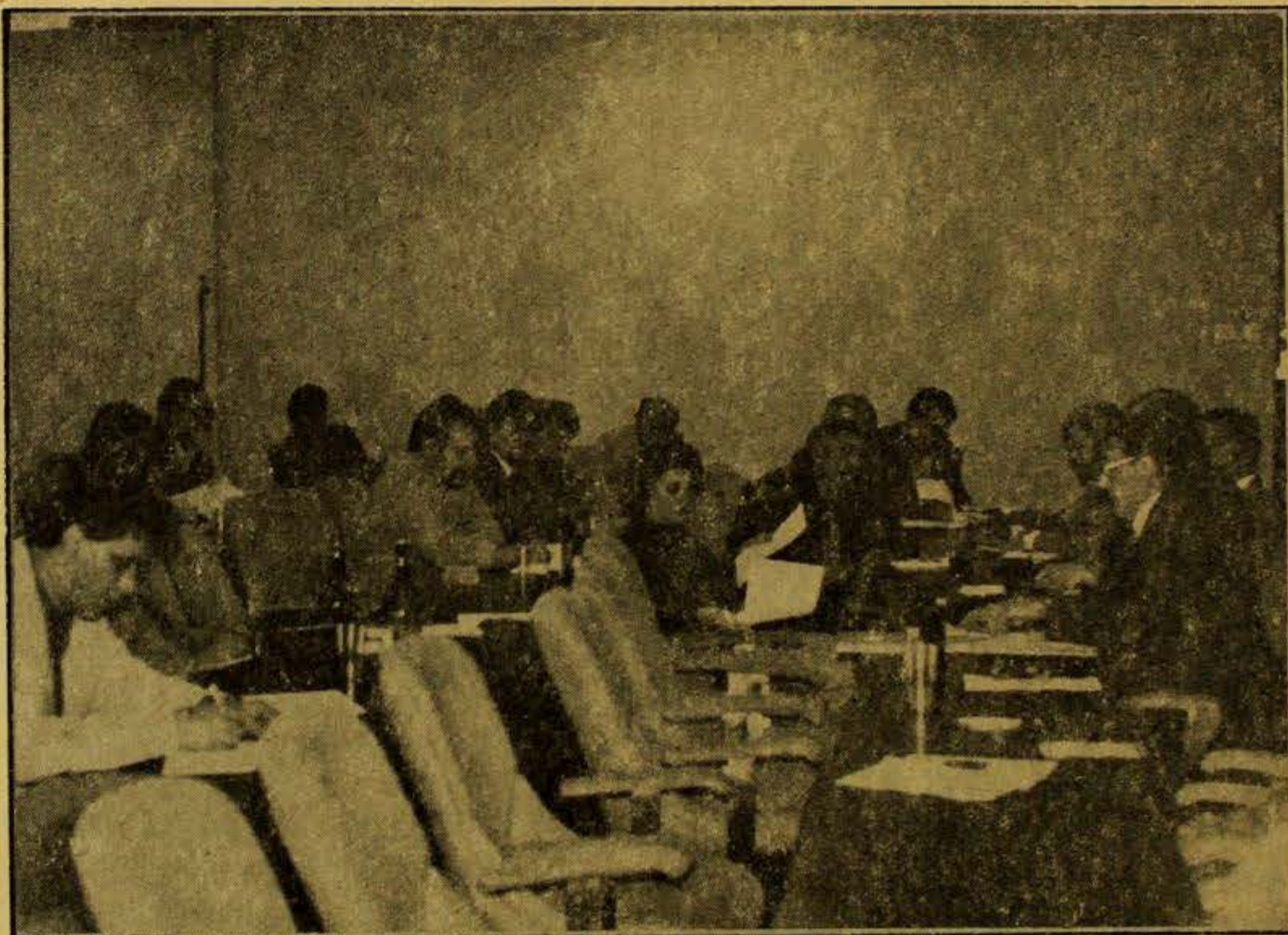
Prava, kako to civilizacijski zvuči!

— U dvosatnom razgovoru s funkcionerima Konferencije delegacija DSHV-a iznijela je situaciju u kojoj žive Hrvati u Vojvodini, na Kosovu i u Srbiji — naglašava mr Bela Tonković. — Posebno je ukazano na kršenje ljudskih prava i kolektivnih prava Hrvatske zajednice u Srbiji. Iznijeti su i mnogi konkretni primjeri koji to ilustriraju o kojima ovim povodom ne bi trebalo govoriti pošto su svima veoma dobro poznati.

Međutim, Delegacija nije imala za cilj samo da podsjeti na probleme već da pruži konkretni doprinos rješavanju sadašnje situacije. Tako je i iznesen prijedlog rješe-

nja koji se temelji na sljedećim principima

1. univerzalnost važenja prava
2. prava čovjeka
3. kolektivna prava nacionalnih zajednica
4. nepovredivost granica nasilnim putem
5. miroljubivo rješavanje svih spornih pitanja.

Sa konferencije za tisak u Subotici

Konkretizacija rješenja izložena je u šest točaka:

1. kulturna autonomija Hrvata u Republici Srbiji
2. politička i teritorijalna autonomija Vojvodine
3. demobilizacija
4. demilitarizacija Vojvodine
5. minimum prava — prava koja su bila ostvarivana bilo kada nakon 1945. god.

6. kontrola EZ nad sprovođenjem dokumenata koja će biti potpisana.

Sve ovo je izloženo uz dokumentaciju na oko 50 stranica dokumentacije na engleskom i njemačkom jeziku.

Hag se zanima za „kulturu“

Funkcioneri Konferencije su sa velikom pažnjom pratili izlaganje naše Delegacije a posebno su se interesirali za rješenja koja DSHV predlaže takozvanom kulturnom autonomijom Hrvata u Srbiji.

— Radi se i o prijedlogu za formiranje Nacionalnog vijeća Hrvata u Srbiji — dodaje mr Ivan Poljaković. To ne bi bio neki „čudan“ ili paradržavan organ već institucija koja bi, u stvari, nadzirala sprovođenje Zakona o kulturnoj

autonomiji kojeg bi trebalo da izglasa Skupština Srbije.

U završnom dokumentu, koji je predložen plenumu Konferencije u petak, 25. 10. 1991. nalaze se gotovo svi elementi rješenja koje je ponudio DSHV, što jasno pokazuje kompatibilnost politike DSHV s modernim demokratskim kretanjima u Europi.

M. M.

Tko to tamo piše?

LAŽNE OPTUŽBE!

Demanti, retko kada, ima pravu snagu da opovrgne ono što je već izrečeno ili napisano. Ovoga puta, ipak, argumenti demantija su i suviše jaki da se to ne bi moglo postići.

PRIOPĆENJE ZA JAVNOST DEMOKRATSKOG SAVEZA HRVATA U VOJVODINI

Povodom napisa „Zenge u rukama pravde“ objavljenog u „Dnevniku“ 12. studenog 1991. autor V. Vukašinić, „U Subotici novi pacovski kanali“ objavljenog u „Expres politici“ 13. studenog 1991., autori M. Popadić i N. J. M. „Tajne baze u Subotici“ objavljenog u „Večernje novosti“ 13. i 14. studenog, autor M. Mitrić, Demokratski savez Hrvata u Vojvodini daje slijedeću izjavu:

Sve su to insinucije u cilju medijskog rata koji se vodi protiv Hrvata u Vojvodini i Hrvata uopće. Demokratski savez Hrvata u Vojvodini ima svoj Statut i program koji je poznat javnosti. Stranka djeluje javno i građane redovito upoznaje sa svojim stavovima i odlukama koje se isključivo zasnivaju na principima demokratskog parlamentarizma. Demokratski savez Hrvata u Vojvodini će podnijeti tužbe za nanijetu klevetu protiv listova koji su ogriješivši se o osnovni novinarski kodeks oklevetali Demokratski savez Hrvata u Vojvodini i njegove čelnike, te će na sudu pobiti sve lažne tvrdnje gore navedenih autora.

Demokratski savez Hrvata
u Vojvodini

KOS — BEZ SKRUPULA

Subotica, 15. 11. 1991.

U „Dnevnik“-u od 12. 11. 1991. iz pera V. Vukašinića objavljen je članak pod naslovom „Zenge u rukama pravde“ u kojem se i ja spominjem u kontekstu navodne izjave Damira Ivančića, uhapšenog pripadnika ZNG Hrvatske. Slijedećih dana se ista tema razradivala i u drugim novinama i lokalnim radio stanicama Vojvodine i Srbije.

Sve tvrdnje protiv mene su neistinite i grube insinucije u okviru medijskog rata što ga režim preko svojih poltrona vodi protiv DSHV i mene.

Svim člancima su zajednički stil i cilj:

— stil je klasično propagandni iz najuspješnijih dana Goebelsove i agitpropovske kuhinje, a

— cilj je da se u javnosti razračuna sa za režim nepoćudnim osobama.

Sve je ovo najavio Nedeljko Šipovac u strategiji razaranja demokratskih snaga na regionalnoj konferenciji SPS-a u siječnju ove godine upravo u Subotici. Sada satrapi i poltroni režima tu strategiju samo realiziraju.

Svakom tko je ikada prošao kroz ruke OZNE, UDBE ili KOS-a jasno je što su ljudi sve kadri izjaviti u „informativnom razgovoru“.

Niti Demokratski savez Hrvata u Vojvodini, niti ja ne bavimo se protuzakonitom djelatnošću. Ako je borba za demokraciju i mir demokratskim sredstvima protuzakonita djelatnost — onda sam rado kriv. A od novinara i sredstava informiranja iza kojih stoji režim koji vodi neprikriveni osvajački, pljačkaški i genocidni rat protiv mog naroda nisam nikada ni očekivao drukčiji tretman.

Bela Tonković
predsjednik DSHV

IZLIV

MRŽNJE

U nekim sredstvima javnih priopćavanja Republike Srbije pojavili su se članci protiv Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i nekih njegovih čelnika. Prvi takav članak objavljen je 12. studenog 1991. u novosadskom listu „Dnevnik“ na str. 7. pod nazivom „Zenge u rukama pravde“ autora V. Vukašinića.

Povodom tih napisa izjavljujem: u svom privatnom i javnom djelovanju držao sam se kršćanskih načela i stavova Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini koji su javnosti poznati. Sve ono za što sam optužen je neosnovano ili lažno i u suprotnosti je s takvim mojim opredjeljenjem.

Smatram da je cijela ova hajka rođena u glavama onih za koje je svaki Hrvat ustaša i koji su zadojeni mržnjom protiv svega što je hrvatsko.

Zbog narušavanja mog ugleda i ugleda Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini čiji sam glavni tajnik pokrenut ću sudski postupak.

Julije Skenderović
tajnik DSHV

Kako se u Slavoniji brani „goloruki srpski narod“

Minobacačima na bolnicu

VINKOVCI – Zatekavši se na radnom zadatku na željezničkom kolodvoru Vinkovci dolje potpisani se mogao uvjeriti kako se to brani „goloruki srpski narod“ iz Mirkovaca. Odatle su u sred bijela dana minobacačima od 120 milimetara, vojne proizvodnje, bombardirani civilni ciljevi u Vinkovcima. Gađana je gradska bolnica, škola, centar grada, a jedna je granata pala stotinjak metara od željezničkog kolodvora, kod benzinske pumpe i teško ranila jednog civila. Po izvješćima beogradskog i hrvatskog radija, tada je na Vinkovce palo oko 390 granata. Uz to su grad nadlijetali vojni avioni odlazeći za Vukovar koji je bombardiran. Sutradan, čitajući beogradske novine vidim priopćenje vojnih vlasti kako su to rutinski lijetovi aviona. Samo, da li su i kazetne bombe-rutinske. Nadalje se može vidjeti kako „golo-

ruki srpski narod“ i dalje brani svoja ognjišta od ustaških bojovnika. Thompsonima i vojnim naoružanjem okopavaju bašte!

Tri sata čekajući u skloništu da bombardiranje prestane čuo sam da su Vinkovčani na to navikli, na znak uzbune odlaze u skloništa, svaki postupak je planiran, zna se što tko radi. Tu se zatekao i jedan Srbin iz Beograda koji je stalno govorio: „U bre, ovde od svojih da poginem“. Valjda će mu poslije ovoga biti jasno tko napada a tko se brani u Hrvatskoj. Autor ovih redaka je odahnuo kad je napustio ratno poprište. Iz grada se vidlo dim poslije eksplozije. Uvečer, na TV Beogradu se moglo vidjeti kako su Vinkovčani zapalili gumu da bi stvorili dim a HTV sve to snimila kao dokaz terorizma. O ranjenim civilima, razrušenom gradu i strahu nejači nije bilo riječi. Samo onaj Beograđanin da nas ne oda. Čudan je taj „hadezeovski scenario“ te svoj grad sami ruše dok se iz Mirkovaca čuju petarde golorukog naroda. Samo onaj tko provede tri minute u Vinkovcima može vidjeti tko je tko u ovoj ratnoj priči!

R. V.

ČANAK UHAPŠEN

Dana 8. 11. 1991. oko 01 sati MUP Srbije uhapsio je gosp. Nenada Čanka, predsjednika Lige socijaldemokrata Jugoslavije/Vojvodine, poznatog borca za mir. Ovo je drugo hapšenje gos. Čanka u zadnjih 30-tak dana. U svim javnim nastupima u zadnje vrije-

Nenad Čanak – još dok je bio na slobodi

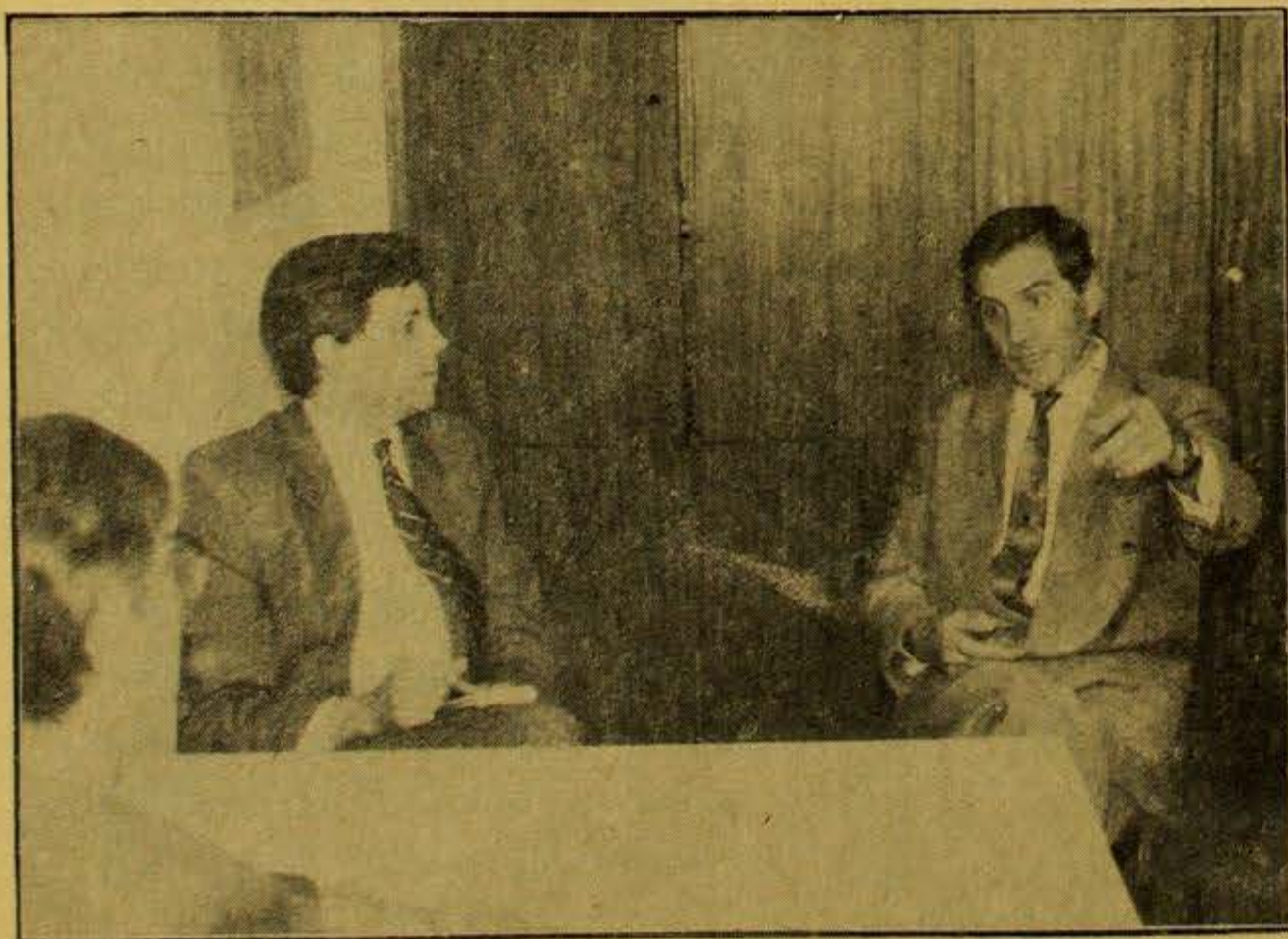
me javno se zalagao protiv mobilizacije. Ovog puta je kao razlog navedeno navodno neodazivanje na poziv za mobilizaciju, koji mu ustvari nikada nije ni bio dostavljen. Poslije privođenja predat je vojnoj policiji u Novom Sadu.

Delegacija DSHV u razgovoru sa Tajnikom američke ambasade

Kelly zabrinut za Hrvate

Sredinom listopada u sklopu razgovora sa liderima nekih drugih stranaka Tajnik američke ambasade *Ian Kelly* boravio je u Subotici i proveo sat vremena u razgovoru sa delegacijom DSHV. Tokom jednosatnog razgovora sa delegacijom u sastavu mr Bela Tonković i dr sci. Stjepan Skenderović, gospodin Kelly je izrazio iskrenu zabrinutost za položaj hrvatskog naroda u Srbiji.

Posebno je bilo govora o problemu mobilizacije i nasilnog uvlačenja ovdašnjih Hrvata u besmisleni rat koji je u toku.

*mr Bela Tonković i dr sci Skenderović u razgovoru s
Jan Kellyem, tajnikom američke ambasade*

Kako je završila jedna mirovna inicijativa

UHIĆEN „BEDEM LJUBAVI“

„Također sam skup i paljenje sveća na Trgu, dovelo je tokom prethodnih dana do pojedinačnih grupnih reakcija građana usmeno i pismeno ovome Organu.

Sem toga podaci do kojih je došao Organ u toku današnjeg dana ukazuju da može doći do fizičkog sukoba građana na Trgu, ukoliko bi se nastavilo održavanje javnog skupa.

Imajući u vidu sve navedene činjenice i okolnosti koje ukazuju da postoji nesumnjiva opasnost po život i zdravlje ljudi i njihovu ličnu i imovinsku sigurnost te mogućnost nastanka posledica širih razmera (centar grada u kom se okuplja i šeta veliki broj ljudi) i ugrožava-

nja javnog reda i mira u širem obimu, nadležni Organ je utvrdio da su ispunjeni uslovi za zabranu skupa.“

To je samo dio rješenja MSUP-a Subotica o zabrani takozvanog „Bedema ljubavi“, manifestacije u kojoj su paljene svijeće i u kojoj nitko nije govorio, javno istupao, provocirao a koja je održana krajem rujna ove godine u nekoliko navrata.

Došlo je i, ovoga puta, do takozvane zamjene teza. Umjesto da MSUP intervenira ukoliko netko pravi nered i ugrožava mirnu manifestaciju koja apeluje za mir on (MSUP) zabranjuje „Bedem ljubavi“.

Ali, možda, sve mora biti tako.

„Ova djevojka sa svijećom u ruci ugrožava red i mir“

BAJRAMOVIĆ ZA GYNESSA

Prijedlog za Gyness-ovu knjigu rekorda: Sejdo Bajramović, član Predsjedništva SFRJ, penzionirani podoficir, postao je članom najvišeg državnog organa na osnovu 0,012% glasova njegovog izbornog kruga.

PRIJATELJI „BEZ GRANICA“

Kontakti „između Saveza Podunavskih Hrvata i Demokratskog saveza Hrvata u vojvodini su u zadnje vrijeme zbog ratnih uvjeta postali vrlo rijetki. Slika prikazuje jedan takav susret u listopadu ove godine. Poželimo da što prije nastupi vrijeme kada će se ove dvije organizacije aktivirati na onim zadacima zbog kojih su i osnovane.

Interview sa predsjednikom Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, gospodinom Belom Tonkovićom, vođen je u vremenu koje je određeno: strahom, mržnjom i nedužnim stradanjima mnogih. U vremenu kada se (za sada) bezuspješno diljem svijeta traga za načelima takvog političkog organiziranja društva, na ovim našim prostorima, koji bi nam donijeli mir, vratili samopouzdanje i donijeli dignitet bića koji je upućeno na drugog, na druge, na suživot, bez obzira na... ali!?

Pita se Europa

„Naše pitanje je internacionalizirano, pa će se ono ipak morati rješavati na osnovu Europskih standarda, sviđalo se to nekome ili ne”

Glas ravnice: Gos. Tonkoviću, ovaj razgovor vodimo u izuzetno složenoj društveno političkoj situaciji, a naročito je ona nepovoljna, bar u tretmanima mas medija za DSHV. Vaša ocjena trenutka i izgledi sa jednog normalno političko rješenje ove krize.

B. Tonković: Situacija je dramatična do krajnjih granica. Moramo biti svjesni da se vodi jedan prljavi i nepotrebn rat, taj rat se podržava i određenom propagandom kroz mas medije. Za nas Hrvate izvan Hrvatske, pogotovu u Vojvodini je posebno težak, što nas sredstvima državne prisile tjeraju u rat protiv vlastitog naroda, a kod kuće teroriziraju mas medijima i proglašavaju nas ekstremistima. Svejedno, što ćemo i da li ćemo uopće nešto činiti, sve se izvrće i pretvara u razlog bespoštednog napada na nas. Očito da nekome smeta i činjenica što uopće postojimo. U demokratskim uvjetima, izlaz bi bio vrlo jednostavan: uopće ga ne bi trebalo biti, jer bi svako morao imati osigurana sva ljudska i kolektivna prava kao i mogućnost da ih realizira.

Glas ravnice: Poslije svakog Vašeg javnog nastupa ili zahtjeva, situacija se po stranku pogoršava. Proglašeni ste od pojedinih čelnika drugih stranaka petokolonašima i neprijateljima. Utisak je da se pojedine stranke takmiče u što oštrijim osudama i da su preuzele ulogu dežurnog policajca?

B. Tonković: Očito da nekome smeta što mi postojimo kao politički subjekti. Po nekima bi bilo najbolje da mi šutimo, za niske plaće marljivo radimo i da predstavljamo amorfnu masu za asimilaciju. A samim tim što smo postali politički svjesni i or-

ganizirani, želja tih ljudi se neće ispuniti.

Glas ravnice: Da li ste u ovoj situaciji razmišljali o moratorijumu stranke?

B. Tonković: Da, bilo je prijedloga da se za neko vrijeme zamrzne rad stranke. Mislimo da to ne bi bilo dobro, jer bi hrvatski narod u Vojvodini izgubio i zadnji oslonac svog identiteta i ponosa. Predsjedništvo stranke je o tome raspravljalo i donelo odluku da se rad stranke nastavi.

Glas ravnice: Ne predstoji li nam vrijeme političkog, pa i nekog drugog terora?

B. Tonković: Pred nama su vrlo teška vremena. Kada se rat završi osnovni problemi kao što su: ne-sloboda, siromaštvo, raskidani odnosi među ljudima, ostaće, i moraće se pažljivo i na duži rok rješavati. Sigurno će se pitati vlast, zašto je toliko ljudi moralo poginuti, ili biti unakaženo, zašto su tolike obitelji morale propasti, zašto je tako dubok jaz iskopan među ljudima. Sadašnja vlast za to nema adekvatan odgovor, ali ima neutaživu želju da po svaku cijenu ostane na vlasti. To bi mogla biti podloga za nerazumne korake prema pojedincima i narodima uopće.

Glas ravnice: Ne znači li, ipak, vaše pristajanje i ostajanje na političkoj sceni, pokriće za demokraciju vladanja vladajuće partije?

B. Tonković: U neku ruku sigurno da znači i to, međutim sama činjenica da vladajuća stranka potpuno ignorira sva naša nastojanja za dijalogom i demokratskog rješenja hrvatskog pitanja u Republici Srbiji, pokazuje da to za nju nije od velike važnosti. Uostalom i postojanjem drugih stranaka dobija se i postiže

isti cilj. Za nas Hrvate u Vojvodini i Srbiji uopće, vrlo je važno da imamo političku stranku koja može legalno iznositi naše stavove i ukazivati na probleme i nuditi rješenja. Jednom riječju da se imamo oko čega skupiti.

Glas ravnice: Početkom sedamdesetih, Hrvati u Vojvodini su doživjeli svoj kulturni i intelektualni martitij. Predstoji im slična kalvarija i početkom devetdesetih?

B. Tonković: Možda nam netko i tako nešto sprema, međutim, smatram da su okolnosti mnogo drugačije od onih iz sedamdesetih. Jest, da sada bjesni rat protiv nas, ali je sada sistem koji nas je pokušao zatrti i sam u potpunom rasulu. Osim toga, naše pitanje je internacionalizirano, pa će se ono ipak morati rješavati na osnovu Europskih standarda, sviđalo se to nekome ili ne.

Glas ravnice: Ugroženost, odnosno filozofija ugroženosti, postala je najzahvalnija politička platforma svijetu. Kako to da samo Hrvati u Vojvodini nisu izborili pravo da se i oni na nju pozivaju?

B. Tonković: Do sada još nitko nije jasno definirao pojam ugroženosti, ali je za neke to postao očito nečiji monopol. Činjenica je da Ustav Republike Srbije određuje ravnopravnost svih građana, a pitanje nacionalnih zajednica, prepušta odgovarajućim zakonskim rješenjima tj. statutuma pokrajina i općina u kojima se stvarno razrađuju pitanja koja se tiču nacionalnih zajednica, samo se Hrvati nigdje ni ne spominju. A građanima u državnim službama koji nisu na liniji režima dovodi se u pitanje njihova lojalnost državi. Na osnovu ovoga svatko neka zaključiti da li je ugrožen ili su mu samo uskraćena neka osnovna prava.

Glas ravnice: Razorena su mnoga prijateljstva, obitelji, posvađane komšije, prekinute mnoge veze. Nije li to posljedica naše političke nepismenosti. I sam se pitam, tko je to tako uspješno uspio mene samog posvađati sa svojim životom, u odgovoru uvijek nalazim — potilika! Da li je politika u našim uvjetima istovremeno, tako opasna, bitna i u suštini nemoćna bilo što da riješi?

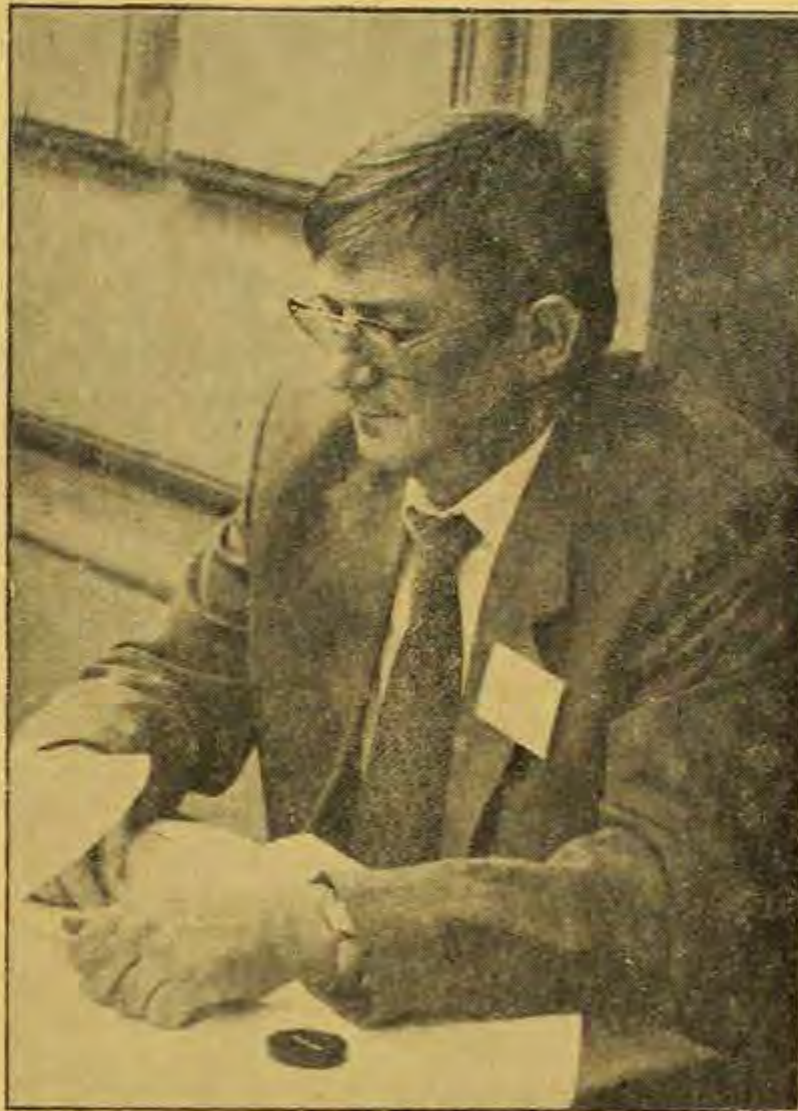
B. Tonković: Tragično uništavanje međuljudskih odnosa, svakako je rezultat političkih prilika. Politika je opasna utoliko što smo mi politički nezreli. Praktički od 1918. god. samo u kratkim razdobljima se mogao u Jugoslaviji razvijati pravi politički život. U međuvremenu je ovo drugi rat, između kojih su vladale diktature, u kojima je bilo dozvoljeno samo kloniranje idejama odozgo. Svako odstupanje se smatralo izdajom i neposlušni subjekt je bio primjerno kažnjen. U takvom političkom okruženju su odrasle čitave generacije, a mi smo, bar se nadam, na početku novog doba, mi sami moramo sticati politička demokratska iskustva i stvarati takvu političku atmosferu u kojoj jači neće ometati prava slabijem.

Glas ravnice: Slobode, nikad dovoljno, ali zar ne živimo u vremenu kada su se pojmovi slobode i demokracije opasno pobrkale i suzio prostor zbiljskog demokratskog djelovanja?

B. Tonković: Slobode nikad nije previše, ako se prihvati da je granica moje slobode ujedno i granica mog sučovjeka, a sa ovim je usko vezano i pitanje prava i njegovo pravno funkcioniranje, no i ovdje se sva pava koja traži za sebe moraju priznati i za drugog. Demokracija je kada su čovjeku omogućena ostvarenja njegove slobode i prava bez obzira na različitost mišljenja i ideja. Toga na žalost ovdje kod nas još uvijek nema. Još uvijek su strasti uveliko kriterij za odnose prema sučovjeku a ne intelektualno i moralno poštenje.

Glas ravnice: Politika vladajućih partija određena su uglavnom borbom za vlast a ne za pravo, u toj borbi običan mali čovjek sveden je danas na vegetativnu grudvu straha, obuhvaćenu neukusom postojanja, i zaronjen u posvemašnu mržnju, kakvi su u toj borbi izgledi, malih partija, za dignitet i dostojanstvo čovjeka?

B. Tonković: Samim tim što male stranke uglavnom ne moraju nositi

teret odgovornosti vlasti, ove mogu biti svjetla u planini, za demokraciju, humanost, one moraju biti savijest demokracije koja će progovoriti i kontrolirati svaki korak i rad vladajuće stranke. No, mi smo, samo na žalost, glas vapijućeg u pustinji.

Glas ravnice: Prva Jugoslavija bila je stvarana na ideji da smo svi jedan narod, (ne nacija) druga na ideji bratstva i jedinstva, ispuštajući ponovo iz vida značaj nacije, a sada smo u magli nacionalističkih mržnji, bez ijedne ideje vodilje. Kako dalje, poslije rata, i da li će nacija na ovim prostorima konačno dobiti ontološko značenje u zasnivanju suživota, bez obzira na pojedinačnu nacionalnu pripadnost?

B. Tonković: I prva i duga Jugoslavija izgorili su u brutalnim ratovima, zbog nesposobnosti demokratskog pronalaženja formule koja bi zadovoljavala interese svih. Treće Jugoslavije neće biti, biće niz suverenih država koje će morati uspostaviti međusobne odnose i niko ne može živjeti kao izolirana moneta. Daleko će biti teže riješiti problem nepovjerenja pa i mržnje koja se stvorila u ljudima. Kako da se taj problem riješi ne znam zapravo ni ja sam. Smatram samo da se mora poći od toga: da svatko u sebi mora nastojati ugasiti nepovjerenje i mržnju, da svako mora prihvatiti čovjeka kakav je, a sigurno će i vrijeme učiniti svoje. Svakako je veliki problem i rat i ponašanje u ratu, poslije rata, će svako morati odgovarati za svoja djela po međunarodnim normama.

Glas ravnice: Svaka veza sa matičnom republikom Hrvatskom je otežana ili potpuno prekinuta, pa i opasna, ovdje vas proglašavaju i petom kolonom, kako će se taj prostor politički i kulturno popuniti i normalno uspostaviti?

B. Tonković: dok rat traje muze šute, pa na cjelokupnom kulturnom prostoru život tinja. Rat mora prestati, pa će se i kulturni prostor obnoviti, jer kulturni prostor nije samo zemljopisom određen, već prije svega zadat duhovnom pripadnošću jednom narodu, bez obzira gdje se živi. Što se tiče pete kolone, to je etiketa koju rado koriste nedemokratske snage bez ikakvog kriterija, i u ratu savijest mora funkcionirati i imati apsolutni primat nad zakonima i javnim mnjenjem. Mi tu nismo ničija peta kolona, ali smo protiv rata i protiv toga da se mi Hrvati međusobno istrebljujemo.

Glas ravnice: Nenad Čanak — pitanje intelektualnog poštenja i savijesti svih nas?

B. Tonković: Nenad Čanak, pravi demokrata i mirotvorac veliki je prijatelj DSHV-a i moj osobno. Prije godinu dana smo mi bili jezgro koje je pokušalo stvoriti demokratski blok Vojvodine — koaliciju, koja će se prije svega brinuti za interese i dobrobit ljudi u Vojvodini, već onda je bio teško napadnut da je autonomaš i da surađuje sa ustašama. On je u svom demokratskom i mirotvornom opredjeljenju ostao vjeran i za vrijeme demonstracija za prekid rata u Senti. Na prepad je bio mobiliziran u rezervni sastav JNA i protiv svoje savijesti, nasilno odveden u rat. Dok ovdje razgovaramo o njemu nemamo nikakvih daljnjih informacija. On je u svom ponašanju ostao vjeran svom uvjerenju, da se mirom i demokratskim putem svi problemi mogu riješiti. O njegovom slučaju znaju sve relevantne demokratske snage u Evropi. Njegov slučaj sigurno nije jedini. Znam za mnoge ljude koji su protiv svoje savijesti i uvjerenja primorani da budu na frontu. Nadam se da će demokratske snage u Evropi konačno dati svoj doprinos okončanju rata i tako spasiti ljude od duševne torture da rade protiv svoje savijesti.

Interview vodio: Vojislav Sekelj

DEM OK RACIJA?

Da li je:

*Što tražimo za sebe, priznajemo svakom!
Prihvatanje drugoga onako, kako sam se-
be definira.*

Vlast u službi građana.

Zajedništvo u razlikama.

Suživot.

Znanost u službi napretka, razvoja i istine.

*Poštivanje svakog rada, a posebice onog
koji je u službi zajedničkih potreba.*

*Osobni probitak i profit, ali ne na štetu
drugoga.*

Čisti računi.

*Princip supsidijarnosti: sve što može učiniti
i riješiti niža vlast, viša neka se ne upliće.*

*Najviša vlast određuje i uređuje osnovne
principe i norme ponašanja.*

*Najviši stupanj lokalne samouprave i auto-
nomije.*

*Da se vlast osjeća nelagodno i nesigurno
na svom položaju.*

Ili možda ovo:

Omalovažavanje i ponižavanje drugoga.

*Uzimanje svih prava za sebe i uzurpiranje
prava drugoga.*

*Određivanje drugom kako se mora defini-
rati.*

*Proizvoljno tumačenje povijesti sa politič-
kih govornica.*

Tumačenje znanstvenicima što je znanost.

Građani u službi vlasti.

Zaštita interesa vlasti na štetu građana.

*Dokidanje i umanjeње ovlasti nižim stup-
njevima vlasti.*

*Vladanje onako kako se hoće, pošto su
dobijeni izbori.*

Tko zna dokle bi se ovako moglo nabrajati, a možda je svemu ovome i komentar suvišan, ali se moram, makar malo, osvrnuti na naše vojvođanske prilike.

Dugo smo, onoliko koliko se moglo, u našoj Vojvodini živjeli u kakvoj-takvoj demokraciji. Danas, zahvaljujući „jogurt“, „antibirokratskoj“ i tko zna kakvoj još revoluciji, te nakon „višestranačkih“ izbora, ponovo smo u situaciji da se moramo izboriti za stupnje demokracije prije 1988. godine, pa tek onda nastaviti graditi demokraciju na principima europske demokracije prilagođene našim prilikama i potrebama.

Mnogima nije jasno, ili ne žele da im bude jasno, da će nas Europa prihvatiti, tek kada svi budu zadovoljni, odnosno kada se steknu uvjeti da će u budućnosti doći do zadovoljenja potreba svakog pojedinca.

Siguran sam da je Vojvođanima, bez obzira na nacionalnu ili vjersku pripadnost, jasno: ako sami ne uzmemo našu sudbinu u svoje ruke, razni, za nas Vojvođane, uvozni demokrate, ne mogu nam ništa dobro doneti. Mi Vojvođani imamo svoj način razmišljanja, svoje kriterije za dobro i zlo, svoje gospodarsko, kulturno, vjersko i političko naslijeđe. Sve svoje tradicije smo znali čuvati, unaprijediti i sačuvati na zajedničku dobrobit, a sada su nam se dovukli ne kolonisti, već kolonizatori, koji siju mržnju i razdor.

Čuvajmo svoga komšiju, kako reče gospodin Nenad Čanak, predsjednik Lige socijal-demokrata Vojvodine. Kada ćemo se okrenuti samima sebi, kada će se sastati lideri svih autohtonih vojvođanskih stranaka, saveza i drugih političkih organizacija i postići zajednički dogovor i postaviti principe na kojima ćemo graditi zajedništvo u razlikama i suživot.

Dosta je bilo gledanja i pravljenja (ne)reda u tuđem dvorištu. Napravimo reda u svojem, pometimo ga od svih, za nas sve neprihvatljivih natruha. Ovaj naš vrt, pun prekrasnog raznog cvijeća, koji se zove Vojvodina, očistimo i okopajmo od korova. Pa tek, kada kod nas bude reda, rada, mira i zadovoljstva, ponudimo svoja rješenja i drugima. Ako ih prihvate, biće prihvaćena, a ako ne, neće. I nećemo se ljutiti, jer mi Vojvođani smo demokrate, ne po opredjeljenju, nego po tradiciji...

H. T.

U IME SLOBODE I ISTINE!

U ime svih nas iz sedamdeset i neke... Dosta je bilo pokolja, krvi, ruševina, dosta je mladih srca zauvijek utihnulo! Prekinite paljbu, pobacajte puške, zaustavite tenkove! Mir, mir je ono što nam svima treba! Ali **mir u istini i slobodi**. Istina i sloboda?! Gdje je ona istina što nas je godinama podrugljivo gledala sa stranica bukvara i udžbenika? Gdje su oni hrabri vojnici što stoje na bedemima domovine i čuvaju naš mirni san? Kuda je nestala ta idilična parola „bratstvo i jedinstvo“? Gdje je ta sloboda – dijete i tekovina socijalističke revoluci-

je? Reći ću vam gdje je! Progutala ju je prisilna šutnja duga pola stoljeća, progoni i nepravde, stupidno izrežirane prvomajske parade, zastave, crveni karanfili, lagano elegantno ispiranje mozga! Sloboda, eno je, upravo je zablistala urešena cenzurom i verbalnim deliktom! Danas, ne samo tamo daleko, nego i ovdje, u „našem“ gradu, u „našoj“ Subotici.

Uzor pionira, drug vojnika, evo ponosno stoji na tenku što prosipa rafale po nedužnoj djeci i ženama, što razara crkve, škole, bolnice, muzeje, čak i spomenike revolucije

čije je tekovine i isforsirane tvorevine tobož brani! Neki još uvijek vjeruju u bratstvo i jedinstvo. Da, da, svi smo mi braća i svi smo jednaki, samo su neki jednakiji.

HOĆEMO PRAVU ISTINU I PRAVU SLOBODU!!!

Hoćemo je mi iz 50, 60, 70 i neke... mi rasli u tami i neznanju. Hoće je svakim atomom svoga bića hrvatski mladići koji lavovskom hrabrošću jurišaju na tenkove polažući mladost na oltar slobode i domovine, hoće je starci, žene i djeca što danima, bez vode, hrane i sunca sjede u skloništima, žude za njom i nedužni vojnici što pod prismotrom i bez informacija bivaju bačeni u borbu protiv svoje braće i svog naroda, što sjede zatvoreni u miniranim kasarnama u nemogućnosti da pobjegnu, žele slobodu i istinu i majke što su iz cijele Hrvatske, Slovenije, Makedonije, Bosne i Hercegovine poletjele da isčupaju svoje sinove iz kandži velikosrpskih generalčina i srpskih ekstremista, vapiju za njom djeca, starci, djevojke, majke, mladići i očevi što pale svijeće i nude za mir, žele je svi ljudi što u grudima nose srce! Kakva režija ma kakva farsa?! Tko može izrežirati majčinsku suzu. Kakav HDZ može izmamiti vapaj iz majčinskih grudi koje žele svoje dijete? To je iskonska svetinja koju oni kojima ništa nije sveto žele zgaziti!

I dok generali krše obećanja i dogovore i koriste svjetskim konvencijama zabranjena oružja, dok vojnici pucaju u reportere i zauzimaju televizijske tornjeve, dok pokušavaju spriječiti prodor istine o svojim zverstvima u svijet, dok RTV Beograd upravo vrhunskim kulinarskim umijećem servira javnosti laži na pladnju, dotle hrabri hrvatski mladići padaju poput posječenih cvjetova po pragovima djedovine; djeca i žene bježe sa svojih ognjišta a razrušena Hrvatska poput tople, raskrvljene rane vapi za pomoći! Grade moj, pomoz mi makar molitvom i vjerom u istinu za koju padaju hrvatski životi. Ne zaboravi, **tvoj narod** gine, **tvoja krv** natapa žitna polja! Subotički mladići vojvođanski mladići, ne ubijajte braću! Uskoro svanut će dan, dan čudesan! Probudit će se plava zora nad raspetom Slavonijom, Dalmacijom, Baranjom, plava zora oprana čistim idealom, vjerom i nadom u budućnost, plava zora okružena bedemom ljubavi suza i života.

Pobijedit će hrabri mladići ona iskra što vam je sijala u očima dok ste odlazili u borbe protiv nadmoćnog okupatora! Pobijedit će ono što ste nosili u lavovski hrabrim čistim srcima dok ste grlili puške! Pobijedit će ono što ste željeli za svoju djecu!

**POBIJEDIT ĆE PRAVDA, ISTINA
I SLOBODA!!!**

POBIJEDIT ĆE LJUBAV!!!

ŠKOLJKA

Medijski rat

Kanali i tko ih kopa?

Mjesecima se tendenciozno traže „neoborivi dokazi“ da lideri DSHV-a imaju nešto sa ustaškim zločincima. Ovo je priča o tome kako se nešto, kada se baš želi, može i izmisliti.

U siječnju ove godine gospodin Nedeljko Šipovac decidno je rekao „kako je krajnje vreme da se samo članstvo DSHV-a odvoji od svojih lidera“. Valjda (prim. aut.) da bi se onda oni mogli lakše „razračunati“ sa njima. Rečeno i – ništa.

Nakon toga, režimski novinari koji po prirodi stvari moraju ići na ruku vladajućoj partiji i fajterskoj politici, traže „neoborive dokaze“ koji će diskreditirati lidere DSHV-a. „Dokazi“ su, tako, i pronađeni. „Politika ekspres“ u srijedu 13. studenog u tekstu pod naslovom „U Subotici novi pacovski kanali“ piše kako su Julije Skenderović tajnik i Bela Tonković, predsjednik DSHV-a zbrinjavali ustaške zločince prebjegle iz Hrvatske. Tekst je opširan, u njemu se spominju mnoga imena, događaji i opisi nekolicine okorelih ustaša koji su „prolivali potoke srpske krvi“. Otkriveno je, navodno, da iz „baze Skenderović–Tonković“ vode dva kanala za bežaniju: jedan preko Mađarske, drugi preko Novog Sada, Beograda, Bosne i Hercegovine... I tako dalje, i tako dalje...

A, evo, šta se zapravo događalo:

– Jednog dana mi se kao tajniku DSHV-a javio jedan izbjeglica iz Hrvatske – kaže Julije Skenderović. Bio je očajan, tvrdio je da mu je srušena kuća i da je preplivao Dunav. Tražio je da mu pomognem. Tako je i bilo. Pomogao sam mu kako bi to učinio bilo kojem čovjeku u nevolji bez obzira na nacionalnost. Primio sam ga u kuću gde je

bio pet, šest dana. Jednom prilikom bio je u zajedničkoj prostori sa Belom Tonkovićem ali mislim da ga ovaj nije ni „registrirao“. Prvog listopada uhitila ga je milicija i ja više o njemu ništa ne znam. Kada sam pročitao šta piše u novinama prvo sam bio iznenađen a poslije razočaran srpskim medijima.

Treba li još neki komentar ili je sve odveć jasno!

M. M.

Koja je laž „jača“

Vrijeme je takvo. U tisuću puta ponovljenu laž povjeruje čak i onaj tko je izmisli.

U prvom, pomenutom tekstu gdje se pominju Skenderović i Tonković kao „jataci“ hrvatskih ekstremista subotički dopisnik „Ekspres politike“ Milenko Popadić sve to prihvata zdravo za gotovo i komentira u anterfileu: „Čelnici DSHV-a, mada jataci Zen-

gi i dalje se predstavljaju kao mitrotvorci, sakupljaju nekakve potpise za mir, javno govore kako su lojalni građani Republike Srbije a, u stvari, rade sasvim suprotno“.

I gospodin Popadić je, tako, lojalan ali – kome? Želimo vjerovati da je naivno pogriješio! Ako je drugačije, to ne može ići na čast profesije pa, čak, i ljudskosti.

M. M.

Zašto je Josip Stantić, 76-godišnji zemljoradnik, morao u ludnicu?

KUĆNI PRAG I Dg PSYCHOSIS SENILIS

● Starac se nije želio maknuti sa praga eksproprijirane kuće koju su htjeli rušiti. Morao je stoga u ludnicu. Tamo ga je silom poslao sistem koji to zakonski može učiniti svakome — nepoželjnom.

SUBOTICA, listopada. — Čitavog života je svojim rukama mukom plodio zemlju, svojih četiri jutra, i bezbroj tuđih, zidao tuđe domove i pokrivaio tuđe krovove. Običan je mali čovjek, božji stvor. Sada je Josip Stantić, već peti mjesec, od 29. travnja 1991. u — ludnici. „Optužen” da boluje od senilne paranoje, prije nego što je u nju, ludnicu, i stigao. Njegova je kuća, u Skerlićevoj ulici broj 2 (nekada Trg Hrvatskog Sabora) srušena, poradi „društvenog interesa”. Kako se nije htio maknuti sa svoga kućnog praga, i pored toga što je zakon bio protiv njega, starca sa četiri razreda pučke škole protivu kojega su se okrenuli svi, „najlakše” je bilo strpati na neuropsihijatriju. Da ga se skloni.

Policija je došla po Stantića u nedjelju, 28. travnja. Srećom, tad je bio u crkvi, na nedjeljnoj misi. Ostavili su „cidulju”. Bio je to posljednji dan njegove slobode. Sutradan, po pozivu, odlazi na „informativni razgovor”. Povod je „tuča na buvljoj pijaci” kojoj je Josip Stantić „svjedok”. Iz stanice SUP-a biva silom odveden na Neuropsihijatrijski odjel subotičke Gradske bolnice. Dežurni je dr Szücs István. Tad počinje hamletovska epopeja i Dg psychosis senilis sa paranooidnom slikom! Sporna kuća na (bivšem) Stantićevom placu, od 22. srpnja, više ne postoji. Tamo je sad već gotovo pod krovom nova dvorana za tjelesni odgoj djece iz pučke škole „Ivan Milutinović”, s druge strane zemljane ulice, a uz sam bok zgradi Crkve i Samostana sestara kćeri svetog milosrda.

Čemu o njemu?

Novokneževačka bolnica i u sobi s pet duševnih bolesnika jedan starac,

Josip Stantić. Ništa i nikoga više nema. Izuzev komada crnice. Pa, što!? — pomislit će neka sitna duša. Čemu bi se moja čuvstva uzbuđivala zbog jednog jogunastog starca, koji je uz to živ i zbrinut (!), danas kada umiru tisuće, kad su stegnuta srca sviju poštenih ljudi, a zgarišta domova mirišu pepelom? Upravo zato. Radi očuvanja čistoće sopstvenog ratia podsjećanjem na ime nepoznatog sirotana, da ga ne proguta siva opstojnost Mrduše Donje, ne unište Ofelije, dokrajče lažni Klaudiji i Gertrude. Radi toga da se prezre sustav i vrijeme u kojem su vječna ponavljanja sličnih tragedija moguća.

Vjerujemo da Josip Stantić, prije svega, nije duševno bolestan, a također da mu je namještena nečuvena smicalica na osnovu koje je napravljen paranoikom i prije nego što je uslijedilo „medicinsko” promatranje.

Naime, starac je neuropsihijatrijski odjel, pod patronat dr Szücsa, psihijatra Medicinskog centra u Subotici, doveden silom, pod policijskom paskom, 29. travnja, na prijevaru. Szücs ga prihvaća i, prema datumu koji je na zaglavlju njegovog dopisa upućenog općinskom Centru za socijalni rad (29. 04), istog dana postavlja i sudbonosnu dijagnozu: „Paranoja senilis”. Ovdje predlaže i oduzimanje poslovne sposobnosti u cjelini za „pacijenta”, a za što je nadležan općinski sud. U potpisu je i Milan Szabo, šef socijalne službe pri Medicinskom centru.

U ovoj paklenskoj igri ispostaviti će se čitav niz nespretno „obavljenih” (zataških) medicinsko-pravnih igara.

Paranoja zarad (društvenog) interesa?

Dr Szücs, pri prvom razgovoru obavljenom s njim, tvrdi da Stantić

boluje od tzv. „staračke paranoje”, neizlječive bolesti, gdje su njegovi stavovi za njega istine bez obzira na okolnosti, „ono što zamišlja je čitav konstruisani sistem, što može naočigled izgledati u redu, samo je osnovna ideja pogrešna!” (Naravno, Stantić „griješi” jer ne želi da se iseli iz svoje kuće, a to je, izgleda prema ovom liječniku, grijeh i prema društvu i prema sebi). Tako je Stantić „opasan” za samog sebe, u socijalnom smislu, te je, nakon deset dana provedenih u subotičkoj bolnici, prebačen u sličnu ustanovu u Novom Kneževcu, u ruke (da ne budemo grublji) dr Dušanu Ristiću i dr Kazimiru Lepešu.

— Nijedan paranoik nije priznao svoju bolest. Svi su krivi, samo on nije kriv. On ne smatra da je bolestan. Paranoici su veoma afektivno nabijeni prema svojoj ideji. Inteligencija ostaje sačuvana, to nije shizofrena slika, ali fiksirane ideje su takve da su za njega istina i to praktično ne može da se izmeni — rekao nam je u razgovoru dr Szücs.

Obratite pažnju na njegove tvrdnje u svezi sa afektivnošću i inteligencije senilnog paranoika. Poradi toga nekoliko citata: „Kod manifestnog oblika psihoze najupadljivije su promene demenstičke funkcije, i to prvenstveno izvanredna slabost upamćivanja i gubitak pamćenja za novije doživljaje. (1) Takav bolesnik, u stvari, ne može upamtiti ništa novo; kod njega su izbrisana sećanja za događaje iz posljednjih godina, što je u suprotnosti sa sećanjem za najstarije doživljaje, a to je u vidnom kontrastu. (2) Domet njihovog interesovanja vrlo je sužen, uglavnom se odnosi na predmete koji su njihovo vlasništvo, i ljubomorno ih čuvaju iako je njihova vrednost praktično nikakva. (3) Sugestibilnost je

maksimalno izražena, i tu pojavu mnogi koriste u nameri da ih pridobiju da im za života „legalno“ prepisu u nasleđe svoj imetak. (4) Njihov afektivni život sveden je na minimum. Afekti su bez potrebne rezonancije; javlja se afektivna tupost do te mere da ih ni smrt njihove dece ne može uzbuditi.” (5) (pod „senilna demencija”, Stojiljković S. u „Psihijatrija sa medicinskom psihologijom”, Medicinska knjiga, Beograd – Zagreb, str. 305)

Sa Josipom Stantićem smo razgovarali u parku psihijatrijske bolnice u Novom Kneževcu. Tad je već bio četiri mjeseca na „liječenju”. Vrlo detaljno nam je opisao tok svoje tragedije od „hapšenja” do rijetkih posjeta rodbine. Suština njegovih navoda provlači se i kroza svu sudsku i socijalnu dokumentaciju, te izjave aktera. Dakle, ovaj „senilni paranoik” se vrlo dobro sjeća nedavnih događaja, pitanja, maltretiranja. Vrlo živo, sa skrivenom suzom, govori o svom srušenom domu (za koga je samo čuo da je srušen), o rodbinskim i doktorskim spletkama. Nema niti trunke „afektivne tuposti” u njega. Stidljivo nam otkriva da svaki dan izmoli kronicu u nadi da se što prije izbavi nevolje i izađe iz ludnice, a za ostalo „priživice se kakogod”.

Pravne cake

Sad nepostojeća Stantića kuća, u kojoj je Josip živio 60 godina, naslanjala se na samostan Sestara kćeri svetog milosrđa, a bila je stara „parasnička” (seljačka), kako to u Subotici kažu Bunjevci Hrvati. Pregovori između Josipa s jedne i uprave pučke škole „Ivan Milutinović” i predstavnika Općine s druge strane, vode se još od 1980. godine. Škola je zainteresirana za dotični plac, jer do sada nije imala izgrađenu dvoranu za tjelesni odgoj, koja joj nesporno treba. To je „društveni interes”, koji nije u pitanju.

Jednako je razumljivo i da se starac dugo opirao eksproprijaciji, „zakerajući, tražeći adekvatni smještaj, ili realnu protuvrijednost. U tom svom opiranju, nekoliko je puta i grubim riječima i prijetnjama tjerao razne komisije općinskih službi dalje od svog praga. I kad je već primio novac za kuću, stavio ga je na bankovni račun, ne smatrajući ga svojim i ne htijući ga dirati, tjerao je i dalje izvršitelje i općinare. To se

u sadašnjoj paklenskoj igri uzelo kao jedan od „krunskih dokaza” za njegovu „asocijalnost” i „duševnu poremećenost”. Doista, ovaj polupismeni čovjek i jest kriv. Pa, zar je mislio da se u pravnom sistemu svojeglavim vikanjem mogu braniti sitni individualni interesi (sopstveni kućni prag)?!

U zapisniku sa sudskog ročišta od 3. rujna 1991., pod vodstvom nadležne sutkinje Sonje Vidaković, u izjavi Josipa Stantića stoji i:

— ... ja sam otprilike pre tri godine dobio pare za tu kuću, međutim taj novac nije bio dovoljan ni da kupim kokošinjac. Ja sam tada pogledao od 200 do 300 kuća Subotici, međutim, ni jednu nisam mogao da kupim za te pare koje sam onda dobio.

Stantić je prije tri godine primio 583.000 tadašnjih dinara. Kada se upišu kamate, na računu je trenutno oko 61.000 dinara, ili, radi lakše orijentacije, oko 1.000 DEM, po crnoj burzi. Jasno je šta se za to može kupiti. Što je onda sporno? Pravno, u svezi kuće, ništa. Ovu je bitku starac već izgubio. To i nije tema ovoga članka. Zašto je starca trebalo „maknuti” surovo ga poslavši u ludnicu, odnosno pokušati mu oduzeti poslovnu sposobnost? U čijem je to interesu i tko je to učinio?

„Egzekutor(i)”

Vojislav Veličković, rukovodilac stručne službe, i Anica Mamužić, socijalni radnik u subotičkom Centru za socijalni rad tvrde da su Općinskom sudu predložili mjeru oduzimanja poslovne sposobnosti Stantiću, tek nakon što su dobili dijagnozu od liječnika iz bolnice (Szücsa). Napominjemo da je prva dijagnoza postavljena 29. travnja 1991. Da izriču bezočnu neistinu, dokazuje samo jedan u nizu dokumenata, datiran na 5. prosinca 1990., upućen sudu:

„... Zbog izuzetne rigidnosti i patološke nesposobnosti da prihvati činjenično stanje i određene neizbežne društvene interese etc. (predlaže se rješenje)... Protivnik predlagača, Stantić Josip od oca Jakova i majke Verone r. Sivić, rođ 18. avgusta 1915. godine LIŠAVA SE POSLOVNE SPOSOBNOSTI U CELOSTI”. Ispred Centra, ovo je potpisala Jozsa Ibolya. Čitavih pet mjeseci prije nego je Stantić strpan na neuropsihijatriju u Subotici.

Jedan od „krupijea” u ovoj nepoštenoj kocki je prema svemu i Ruža Rudić, ranije medicinska sestra, a kasnije socijalna radnica u Bolnici, koja je dolazila po savete, prema vlastitom priznanju „savjetodavca”, kod dr Szücs Istvána, „što da se učini sa starim”. Ruža je udata za Marinka Rudića, sa kojim živi u vlastitom domaćinstvu na Paliću, a od ranog djetinjstva odgojena je u obitelji — Josipa Stantića i njegove žene Teze Stantić. Naime, Teza je Ruži rođena tetka, a pošto je ova izgubila roditelje, Stantićevi je prihvaćaju u isti taj, sad srušeni dom. Josip i Teza su u braku od 1956. godine, a svoje djece nemaju. (Mogući) motiv — ako se Josipu oduzme (što još nije pravosnažno) poslovna sposobnost, njena tetka (Teza) postaje raspolagač posjeda Stantić od 10 jutara. Tako je Ruža Tezi (a ne Josipu) buduća nasljednica. Je li takav prljavi naknadni „miraz” i okolnosti (nepotvrđenog) poznanstva s dr Szücsom, te okolnost „društvenog interesa” odnosno već ekspropirane kuće, paukova mreža koja se isplela oko 76-godišnjaka?!

Therapia

Kao gorki začim. Od drugog dana svog „sužanjstva”, Stantiću je još u Subotici propisana terapija: 2 x 1 apaurin, moditen (koji je dobar test za paranoju) 5 mg dnevno i fenotiazin koji mu je davan devet dana. Na naše izričito pitanje, liječnik je potvrdio da postoji mogućnost da Josip nije pio lijekove (bacao ih je). U Novom Kneževcu je u početku primao apaurin i bensedin, koji nemaju nikakve veze s paranojom. Na temperaturnoj listi od 10. listopada 1991. propisano mu je: moditen depon 30 dana, moditen tablete 3 x 1, bensedin 2 mg 3 x 1, prazine 25 mg x 1, haldol 2 mg 3 x 1 i artane 1 ujutro. Po slobodnoj procjeni, bač-Joso nije teži od 55 kilograma i krhke je građe.

Na zasjedanju Općinskog suda, na zahtjev privremenog staratelja, odvjetnika Martina Bačića, za kontrolnog vještaka određeno je Neuropsihijatrijski odjel Medicinskog fakulteta u Zagrebu. Sad se valjda čeka mogućnost sigurnog putovanja do Zagreba, a do tad Josip Stantić je i dalje u novokneževačkoj ludnici.

Goran Rotim

Da je istina, istina je, porodično gospodarstvo postoji. Jedni će sve prihode davati za ljetovanja, provode i sl. a drugi će u istom selu uređivati svoje kuće i okoliš, imanje uopće. Ako dođe dotle da je okoliš kuća onih prvih toliko zanemaren, zbog trošenja u provod, da je to za ostale nepodnošljivo, oni će – jesu li u većini – izglasati neki samodoprinos da se stvari dovedu u red. Dakle postoji i seosko gospodarstvo. Tako bi se stvari mogle izvoditi od komunalnog, regionalnog, naravno nacionalnog i nadnacionalnog do svjetskog gospodarskog sustava.

Ovo je veoma važno znati u predvečerje (ili praskozorje) demokratskih borbi za lokalne organe vlasti. Nije bezizlazan položaj onih demokratsko izabranih lokalnih organa koji sa liste opozicije treba da pod okriljem protivničke većine, vode lokalno gospodarstvo i život uopće. Praksa je u svijetu pokazala da su opozicije veoma uspješno djelovale u takvim uvjetima. Čak po pravilu, dodatan osnov njihovog uspjeha je bila pojačana želja za dokazivanjem pred biračima (i vladajuće nacionalne partije).

Koje su to oblasti djelovanja na jednom prirodno omeđenom području gospodarskog i svekolikog drugog života?

Ne manje značajna je i *kadrovska politika*, t.j. demokratskim putem dovesti prave ljude na pravo mjesto. Rukovodna i nerukovodna mjesta u privredi i neprivredi moraju biti dostupna svakome po pravilu najboljem stručnjaku, koji je u tom momentu na raspolaganju. To znači da svaki kandidat mora na odgovarajućem mjestu položiti reference i programe, što može biti nepristrano kontrolirano (najbolje na burzama rada). Određene političke, vjerske, nacionalne i po drugoj osnovi organizirane skupine mogu se zalagati za svoje kandidate do momenta izbora – ali oni koji dobiju radno mjesto na osnovu provjerenih referenci i programa moraju iz svojih sredina biti tako odgojeni da njihova uvjerenja ne utiču na donošenje poslovnih odluka. U ovo područje spada i znažan oslonac na stručnjake entuzijaste organizirane u stručna udruženja, naučno istraživačke ustanove i sl.

U agraru zaista osnovne konce vuče vladajuća partija na državnom nivou kroz politiku cijena, regresa, uvoza izvoza itd.

U lokalnim i regionalnim okvirima može se mnogo učiniti na organiziranju suvremenog zadružnog pokreta, ne

tu na ovoj razini sprovodi stručno naučni, timski način potpomaganja razvoja. To je naročito neophodno u postojećim uslovima kada je proizvodnja „uspavana“ sa tradicionalnim proizvodima i tržištima, a rukovođenje još uvijek začinjeno „ziheraštvom“. Proizvodnja prave stvari za pravog kupca, omogućuje brzo i efikasno inkasiranje. Posebno prehrambenoj industriji treba pronaći puteve suradnje sa proizvodnjom (uslužni rad za preradu sirovina – radi ogoljenja i sniženja cijene) – a gde god je moguće i korišćenje procesnih ostataka za tržišne proizvode. U SAD je primjerice kg. mesa jeftiniji od kg. žive stoke iste vrste, zahvaljujući profitu ostvarenom preradom papaka, dlaka, krvi, iznutrica i sl.

Tercijalne djelatnosti, kazao bi netko – dostigle su maksimum razvoja budući da imamo toliko kafića i prodavnica svih vrsti. Međutim, turizam je značajna pokretačka karika daljeg razvoja ovih grana, no turizam primjeren ne samo mogućnostima trgovine, ugostitelja i lokalne privrede, već i željama potencijalnih turista: a to će biti jeftine mogućnosti odmora, dugog i dugo posle ovih čuda što nas zadesiše. Mogućnosti većeg zapošljavanja kriju se i u organizaciji servisiranja svega i svačega – a zatim ima zaista i mnogo potreba: čuvanje djece, pomoć zaposlenim ženama, organizacija ishrane zaposlenih, sitne i krupne popravke zgrada, instalacija, aparata i sl. (prevladavanje „sive ekonomije“). Jezgro jednog servisa mogu biti jedan školovan radnik i par okvalificiranih ljudi za te poslove, što je pretpostavka brze jeftine i efikasne usluge.

S obzirom na geopolitički položaj Subotice, i činjenicu da će se kad-tad, ponovno morati trgovati sa bivšim komunističkim zemljama, saobraćajnim uslugama mora se posvetiti posebna pažnja. Sve što pomorske luke pružaju izvozno uvoznim robama (distribucija, pakovanja, prerada, reeksportne radnje itd.) u punktovima gdje se kopnenim putem promeću milioni tona robe, postoji potreba za sličnim uslugama, kao značajnom izvoru prihoda i zapošljavanja. Nedostatak zajedničke stanice JŽ-MÁV, zaista koči ovaj razvoj. Sadašnji projekat nikada nije mogao biti izfinanciran, jer je po ocjeni svih stručnih (federalnih) komisija bio čak za 70% dimenzioniran preko stvarnih potreba i obaveza koje SFRJ ima prema Mađarskoj republici. Zbog toga se mora izvršiti stručno ocjenjivanje tj. revizija projekta ili prijelaz na etapnu izgradnju.

Dakle, sve u svemu, nije sve zlo iz težnji za ostvarivanjem lokalnih, regionalnih ili nacionalnih gospodarskih interesa, već nesposobnost poslovnog dogovaranja, odnosno njegova zamjena oslonim „političkim“ samoupravnim sporazumijevanjem i dogovaranjem.

Alojzije Poljaković
ekonomist

Gospodarenje i njegovo područje

Nije tako davno bila politička parola kako nas upropašćuju „nacionalne ekonomije“, kao neka protuprirodna pojava. Međutim, parole i galama su najčešće oznaka poluznanja i praznog života. Osnova življenja su ISTINA I ZNANJE, a njihova odlika su tišina, ustrajnost i djelotvornost.

Budući da je osnov razvoja – novac, i to onaj što bi Marx kazao „novac jedan“ (kojeg moraš imati da bi radom došao do „novca dva“) to znači da je ključ gospodarenje u *poreskoj politici*. Od sadašnjeg ni budućeg poreskog sistema očigledno da će regionima i općinama ostajati malo sredstava na samostalno raspolaganje. Međutim, ostaje prostora za djelovanje u kreiranju poreske politike i strategije u privatnom sektoru (mala privreda, tercijalne djelatnosti), gdje su i inicijative najrealnije moguće. Ostaje i mogućnost pojeftinjenja očigledno skupog sistema administriranja. I ne kao posljednje – dolazi vještina saradnje sa bankama, državnim fondovima, potencijalnim privrednim saradnicima iz tuzemstva i inozemstva i sl.

samo u cilju nabavke i prodaje u klasičnom smislu – već u organizaciji proizvodnje i dizanju stručnosti: racionalnije korišćenje inače prekobrojne mehanizacije, ispitivanje tla radi prihranjivanja „po receptu“, zamjena praškastih hraniva savremenijim i jeftinijim oblicima itd. U suradnji sa entuzijastima iz stručnih udruženja, instituta i sl. ići na diverzifikaciju proizvodnje: živina, sitna stoka, pčelarenje, zdrava hrana i dr. iz oblasti tkz. agro hobi proizvodnje, a što treba da donosi novac. Osavremenjavanje plasmana, uključiv otkup čuvanje i transport, takođe je neophodno, naročito veletržnica za poslove sa voćem i povrćem. (Seljak radi – trgovac trguje).

I u *industriji* su tržište i njegovi impulsi mnogo širi od komune i regije. Ipak, praksa iz svijeta pokazuje da se i

Gospodine Ivane Bratiću,

ne bih uopće polemizirao s Vama, da nije posljednjeg pasusa u članku „STRELJANE DUŠE“ („Subotičke novine“, br. 36 – 6. 9. 1991. god.) koji počinje sa: „Čoveče, ti...“ itd.

Moram vam priznati da ste dobro uočili da se ne radi o pravim izbjeglicama, nego onima, koji koriste naše gostoprimstvo i koji bonovima „Crvenog krsta“ plaćaju sve i svašta. O pravim izbjeglicama je toliko toga napisano i rečeno, pa i ja, kao „kozer“, bez obzira imam li, ili nemam

cuskog. To ne znači kozar ili čuvar koza, nego čovjek koji umije lijepo i zanimljivo govoriti, a u mom slučaju, pisati. Konačno, više volim biti „kozer“ nego „pozer“. Moja priča nije nimalo lakrdijaška. To bi stvarno bila komedija da nije toliko krvi proljeveno i da ovaj suludi rat nije odnio toliko nevinih života. A čega radi? Ekspanzionih stremjenja političara? Nadalje navodite da se krijem. Ja nisam režimski „žurnalist“ (novinar) i ne patim od tapšanja po ramenu. Ne primam honorare za članke, a ne bih želio biti persona nongrata

CAUSERIE (KOZERIJA)

djece, duboko suosjećam s njima. Jadno je to i žalosno, što ljudi (djeca, žene, starci) moraju napuštati kuće, ognjišta, koji su cijeli život uložili za bolji i lagodniji život svoje nejači, a konačno i svoj život. Zar sam ja kriv što naši političari u ratnim sukobima traže surhu svog opstanka na kormilima? Samo sam pokušao iznijeti dio naličja o iseljenicima. Nećete valjda tvrditi, kao dobar poznavalac te oblasti, da toga nema. Možda vam nije poznat slučaj iz Sombora, gdje je domaćin Hrvat primio izbjeglice (milom ili silom, ne znam) te je, vrativši se s posla, zatekao stvari izbačene van s popratnom pismenom obavijesti: „Mi smo Srbi i ovo je naše. Sell se u Hrvatsku“. Ill, možda niste čuli za priču, koja kola Suboticom o radniku iz „Severa“, koji je po obavljenom prijepisu automobila u Osijeku, putovao izbjegličkim autobusom i „ni kriv ni dužan“ dobio u plavoj kovrti tri i pol tisuće dinara, a da ga nitko ni pitao nije kako se obreo u autobusu?

Drugo, nepoznatom (a možda se i poznajemo) ne obraća se sa „ti“. Riječ „causeur“, možda mi i prikladan, ali je barem trebalo čitateljstvu i prevesti tu riječ s fran-

(nepoželjna osoba), jer dopisnici (nerežimski) „Glasa ravnice“, nisu zaštićeni zakonom Srbije. Cilj mog napisa je bio da pokažem dio naličja „oficijelne“ (službene) istine, koju plaćamo: Vi i ja i svi ostali.

Ako Vam je povijest književnosti i malo poznata, prisjetite se lekcije o odama. Ode padaju sa režimom, satire žive.

S poštovanjem:
Slobodni Strijelac

P.S.

Ovo pismo je bilo stavljeno na stubama pred vrata „Subotičkih novina“ i kao što i sami vidite nije objavljeno. Možda sam i svoju fotografiju trebao priložiti? Nećete valjda, gospodine Bratiću, kazati, da vam nije poznata sudbina novinara N.N., koji se nije libio javno potpisati, a pisao je za i za „Glas ravnice“.

Sjetite se samo izreke davnih Latina: „Vae victis.“ (Jao pobijeđenima).

Ovo pismo nije objavljeno u „Subotičkim novinama“ (vjerojatno iz razloga što je autor želio ostati anonimno) pa smo stoga odlučili da ga objavimo u ovom listu.

Ime autora poznato je našoj redakciji.

Uredništvo

GOSPODINE POPADIĆU

Cijenio sam Vas kao novinara, kao iskrenu i dobronamjernu osobu, ali sa vašim tekstom objavljenim u „Ekspres politici“ 13. studenoga 1991. godine sa naslovom „Nacionalne garde vojvođanskih ustaša“, uspjeli ste me uvjeriti u suprotno.

Sa tim tekstom stavili ste se i Vi na stranu onih novinara, koji svojim neistinama i brutalnim lažima direktno doprinose raspirivanju mržnje i potiču bratoubilački rat. Tim Vašim činom Vi ste gospodine Popadiću stavili mnogim Hrvatima u Vojvodini omču oko vrata, a izmicanje stolice ispod nogu ostavit ćete netkom drugom. No, nemojte misliti da će zato Vaše ruke biti manje krvave.

Za to što ste napisali ništa Vas ne može opravdati. Predmet koji Vam je bio poturen od KOS-a morali ste provjeriti. Novinarski kodeks nalaže da se i mnogo bezazlenije stvari moraju provjeriti prije nego se objave.

Gandijevska politika DSHV neće se promijeniti unatoč besomučnih laži režimskih poslušnika. Gospodine Popadiću, nije hrabrost pucati u sve što se miče, nije hrabrost pisati laži, hrabrost je svoj život živjeti časno i pošteno i onda kada je to najteže i vjerujte mi, radije ću živjeti jedan ovakav život nego tisuću vaših.

Ivan Poljaković
član Predsjedništva DSHV

Piše: prof. Juraj Lončarević

DUGOVJEČNA POVIJEST MNOGOLJUDNOG GRADA SIRMIIJA

OSVAJAČI U SRIJEMU, ODNOSNO SIRMIIJA

Još godine 379. u Sirmiju biva okrunjen za cara TEODOZIJE I, a i obavlja se dogovor o podjeli carstva.

Već 380. g. Sirmij pada pod vlast Gota, a u V st. pripojen je Istočnom rimskom carstvu.

Godine 441. Huni ruše Sirmij, a u V st. ovdje se izmjenjuju Istočni Goti i Gepidi, da bi 567. Sirmij bio opet u Istočnom rimskom carstvu.

Godine 582. prestaje antička povijest Sirmija jer ga razaraju Avari i Slaveni nakon kojih dolaze Franci.

Iz tog je vremena pronađena cigla na kojoj piše:

Gospode, pomози gradu i odbi Avare, spasi Romaniju i onoga koji je ovo napisao.

BAZILIKA U SIRMIIJU

Ta je crkva građena vjerojatno između 427. i 441. godine kada su Sirmij zauzeli Huni koji ga razoriše. u to je doba bio prefekt Ilirika LEONICIJE koji gradi u Solunu i u Sirmiju crkve sv. DIMITRIJU mučeniku. Vjerojatno da je to baš ona crkva koja je u Mitrovici otkrivena 1978. g.

Kada su Huni razorili grad, na svu sreću nisu se domogli krvave Dimitrijeve košulje koja se čuvala u crkvi, pa je ta košulja bila prebačena u istoimenu crkvu sv. Dimitrija u Solun.

Bazilika sv. Dimitrija u Sirmiju bila je podijeljena na tri lađe od kojih je centralna imala samo 2—3 metra. Pod je bio od cigle i kamena, a na istočnom se dijelu bazilike razaznaje oltarni prostor s polukružnim svećeničkim sjedištima gdje se obično nalazi biskupski prijesto.

Prilikom obreda bile su žene u lijevoj lađi, a muškarci u desnoj, dok je zadnji dio crkve — *narteks*

predstavljao prostor za katekumene, ili pokajnike koji bi napuštali crkvu nakon Evanđelja. Osim toga, ovdje je bio podignut (1388.) i samostan sv. DIMITRIJA za koji se vjeruje da je bio na KALVARIJI. Taj se samostan spominje i u povelji iz XIII st. kada počinje izrastati naselje koje dobiva naziv:

CIVITAS SANCTI DEMETRII 1388. koji je natpis ucrtan i u današnjem gradskom grbu, svjedočeći tako o široko zasnovanom kultu tog sveca u ovim stranama, a mogli bismo mirne duše reći po cijeloj Panoniji.

OSTALI OSVAJAČI KOJI DOĐOŠE U SRIJEM

Nakon Franaka u IX st. Sirmij je u vlasti Bugara, stvara se Srijemska biskupija, dolazi do reda Sv. Braće. U XI st. bori se Bizant za Srijem protivu Slavena, opet se javljaju u tom stoljeću Mađari, pa opet Bizant.

Za križara (1189.) Sirmij je u ruševinama, nestaje mu i ime.

Od godine 1529. cijeli je Srijem pod vlašću Turaka, tako da Mitrovica ostaje pod njima 200 godina. Tek je 1718. Požarevačkim mirom Mitrovica pripala Austriji, stvara se Vojna granica, koja će se ukinuti tek 1881. a Srijem će tada biti pripojen Hrvatskoj. Mitrovica će biti podignuta na stupanj grada.

U XVIII st. za Granice u Mitrovici je sjedište 9. petrovaradinskog graničarskog puka, u Mitrovici se podiže 30 zgrada koje će dati mjestu gradsku fizionomiju. Mitrovica će biti proglašena za vojno-graničarsku općinu-nezavisnu od pukovske komande od kuda vodi svoje podrijetlo gradsko uređenje tog mjesta.

TKO JE BIO SV. DIMITRIJE?

Ono što se o ovom svecu znade je ovo: bio je đakonom sirmijskog

biskupa i mučenika IRENEJA i sâm konačno pogubljen tri dana nakon njega, kako rekosno 9. travnja 304. poslije Krista, jer je čuvao svete knjige. U mučenju je imao drugove: DONATA i FORTUNATA te 7 kanonskih djevice. Dimitrije je pogubljen milju izvan grada na cesti prema Basijani. Ondje mu je podignuta cemeterijalna (grobjanska) bazilika koja je pronađena tek 1978. godine. Dimitrijeve relikvije su kasnije prenijete u Solun gdje postaje domaći svetac. Osim što se kult sv. Dimitrija Leoncijevom gradnjom dviju crkava tom svecu širio po Istoku, taj se kult širi i na Zapadu u katoličkim Hrvata i to u Zadru, Zagrebu, po požeškom kraju, Mitrovici pa i u Gradišću. I hrvatski kralj Dmitar Zvonimir dobiva njegovo ime. Inače, se kult i povijest o tom svecu prenosio iz Sirmija u Solun, ali i obrnuto, tako da je taj svetac tijekom cijela srednjeg vijeka bio zaštitnik župe i grada MITROVICE i SRIJEMSKJE BISKUPIJE.

IKONOGRAFSKI PRIKAZI SVEČEVA KULTA

Baš zbog sveg iznijetog DIMITRIJE se prikazuje ikonografski u dvije tradicije ili manire. U solunskoj i sirmijskoj. Interesantno je da je ova potonja dala oblik sv. DIMITRIJU na glavnom oltaru župne crkve u Mitrovici čiji je lik izradio srpski klasicistički slikar Arsa TEODOROVIĆ koji je ujedno oslikao i IKONOSTAS mjesne pravoslavne crkve. Kip ovog sveca, zaštitnika srijemske biskupije, nalazi se u katedrali u Đakovu. Danas, kada je župna crkva sv. Dimitrija u Mitrovici postala konkatedralom (18. 3. 1984.), možemo reći da se njegov lik nalazi u obje katedralne crkve.

Sirmijska tradicija predstavljenja svečeva lika nastavlja se i u naše dane. Umjetnica Lojzika ULMAN

prikazuje u vinkovačkoj crkvi sveca kao đakona, a isto tako i u župnoj crkvi u Strizivojnoj u kojoj je župnikom bio mitrovčanin mitar DRAGUTINAC, zasigurno najveći naš znanstvenik kad se radi o proučavanju kršćanske starine u tim krajevima. U toj je tradiciji izrađen sv. Dimitrije i na mitrovačkom katoličkom groblju, kao vojnik s kopljem u ruci, uz spomenuti grob iz 1388: CIVITAS S. DEMETRII ...

O BISKUPIJI U SIRMIJU

Već smo spominjali činjenicu da o počecima kršćanstva u Srijemu, kao i u Sirmiju ne postoje povijesni podaci, premda se vjeruje po predaji da počeci kršćanstva u Panoniji sežu u samu zoru kršćanstva. Prvi povijesni izvori o SRIJEMSKOJ BISKUPIJI potječu za Dioklecijanova progonstva kršćana (304/5) — pa bi se na osnovi tog podatka moglo ustvrditi da je u drugoj polji III. st. ovdje došlo do razvoja kršćanstva kao i same biskupije. Uz Dimitrija i biskupa Ireneja ovdje su mučeni i biskup Euzebije i lektor Polion koji imaju svoje kipove u vinkovačkoj crkvi. nakon milanskog edikta (313.) Crkva se sve više razvija oko Sirmija kao metropole kojoj su podređene mnoge udaljene dijeceze od Ptuja i Ljubljane pa sve do Knikopolja u Bugarskoj. U Sirmiju se održavaju i 4 crkve na saboru u IV. stoljeću.

Nakon Huna, Sirmiju zadaje udarac Justinijan koji prenosi crkvenu metropoliju u svoje rodno mjesto, sve dok nepovratni udarac tom mjestu ne zadadoše Avari (582.), tako da je posljednji sirmijski biskup Sebastijan nekamo jednostavno odlutao.

Na kratko je sv. METOD bio biskup sirmijski (870—885), da bi konačno pripao Srijem biskupiji u Kalači. Godine 1231. ustanovljuje se ponovno biskupijau Banoštru na Dunavu, pa i u Iloku. Nakon Turaka kada je ovdje preživjelo jedva nekih 5—6 župa dolaze biskupi u Srijem i to u Zemun, pa Petrovaradin, a i u Kaptol kod Požege.

SJEDINJENJE BISKUPIJA U 18. ST.

U XVIII st. biskupije Bosanska i Srijemska se ujedinjuju. To je učinio papa Klement XIV godine 1773. Godine 1963. na zamolbu Ordinarijata u Đakovu rješenjem Kongrega-

cije za biskupe tadašnja Bosansko-srijemska biskupija mijenja svoj naziv u novi koji je više odgovarao njezinu povijesnom tijeku, u: ĐAKOVAČKA ILI BOSANSKA I SRIJEMSKA BISKUPIJA, dajući potonjoj već i samom nazivu onu samostalnost što ju je ona imala od svog osnutka.

Čin proglašenja mitrovačke župne crkve sv. DIMITRIJA KONKATEDRALOM-SUSTOLNICOM (18. 3. 1984) samo je logični slijed svemu tome.

NASTAVAK POVIJESTI CRKVE U SIRMIJU OD BISKUPA SEBASTIJANA PA DO TURAKA

Ostavismo razmatranje te povijesti pri biskupu Sebastijanu za kojeg rekospo da se potučao po svijetu. Njemu je papa sv. Grgur Veliki, komu će kasnije biti posvećena benediktinska opatija u blizini srednjovjekovne Mitrovica i koja će dati lijepo ime našoj filijali GRGUREVCI — ponudio u pismima jednu od sicilijanskih biskupija umjesto razorene Srijemske. Tada su bjegunci iz Sirmija raznijeli po svijetu svoje najveće blago — drevne mučenike i njihove ostatke. Solun dobiva sv. DIMITRIJA, jadranska AKVILEJA DONATA i FORTUNATA, a carski KONSTANTINOPOLIS, nazvan od Slavena CARIGRAD, Sv. ANASTAZIJU koju kasnije dariva hrvatskom Zadru koji će je kasnije učiniti svojom zaštitnicom i tako vezati Sirmij i Dalmaciju. Seoba naroda dovodi u Srijem slavenska plemena, ali ovdje nema organiziranog vjerskog života, pa je zato mogao sv. Metod dobiti od pape Hadrijana II naslov SRIJEMSKOG BISKUPA, premda je samo, vjerojatno, prošao kroz Sirmij, ali nije u njemu djelovao.

OBNOVA BISKUPIJE U SIRMIJU 1229 I DOGAĐAJI U VEZI S TIM

Papa Grgur IX daje 1. veljače 1229. vlast kalačkom biskupu Ugrinu da u Sirmiju obnovi biskupiju, ali njezino sjedište je u BANOŠTRU na Dunavu. Tek kada su Tatari razorili sijelo biskupije, papa Inocent IV dopušta biskupu Oliveriju da se nastani s kanonicima u samostanu sv. GRGURA u GRGUREVCIMA ili Sv. DIMITRIJA u Mitrovici.

Tako saznajemo još za jednu crkvu u Mitrovici, onu redovničku benediktinsku, čije su se ruševine vidjele 19. travnja 1703. kad je kralj Leopold darovao opatiju sv. DIMITRIJA u Mitrovici pečujskom biskupu Neseerodu.

REDOVNIČKA CRKVA U MITROVICI

Prema opisu kanonske vizitacije iz tog vremena ta se crkva nalazila sjeverno od potoka što iz Fruške gore teče u Savu i to uz kraljevsku cestu što vodi prema Beogradu. Hoćemo li biti preuzetni ako kažemo da se ta samostanska crkva nalazila na mjestu današnje KALVARIJE koja baš zauzima taj točno opisani položaj sjeverno od potoka Čikasa, pučki zvanog GAT. Dolaskom Turaka opatija i crkva su uništene oko 1526 ili 1566, što bi značilo da je još jedno vrijeme životarila pod Turcima. Ova je crkva vidjela svece: franjevca Ivana KAPISTRANA, Jakova iz Marke i biskupa, vojskovođu nesretne vojske u Mohačkoj bici, također franjevca Pavla Tomorija.

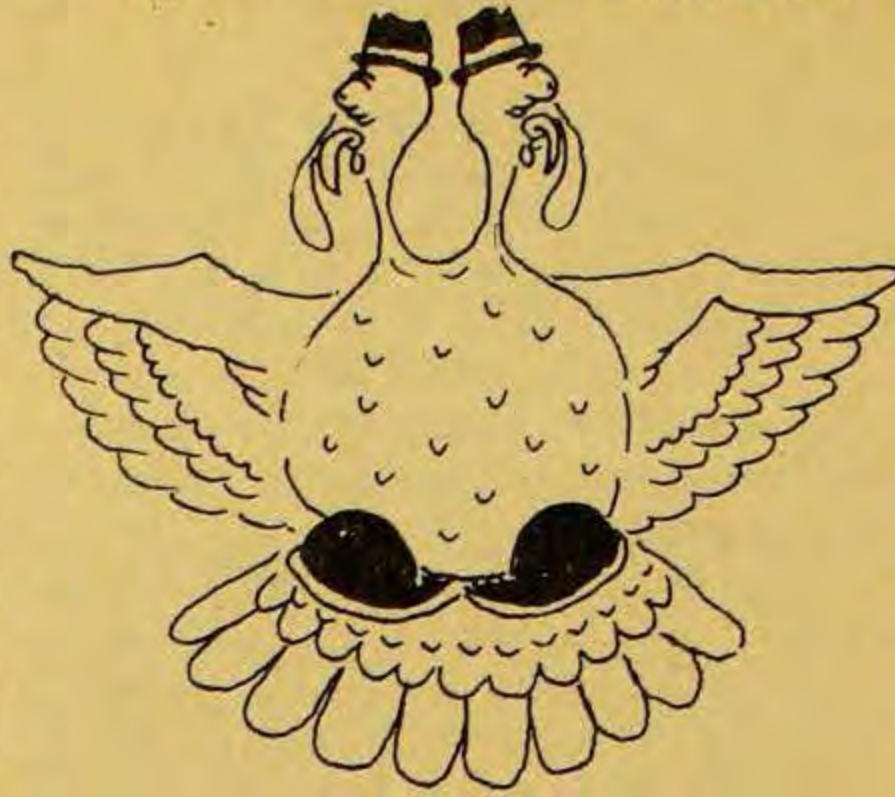
MITROVICA POD TURCIMA

Tursko je gospodstvo u ovim krajevima gotovo posve uništilo naš živalj, a taj je bio brojčan jer je po svjedočenju isprava SRIJEMSKA BISKUPIJA, to znači međurječje Dunava i Save na istok od crte Mitrovica—Banoštor, imala 4 arhidakonata: Polje, Bilin, Obonu i Posavlje s preko 50 imenovanih katoličkih župa. Sam katedralni arhidakonatski POLJE imao je u to doba župe u sv. Ireneju, Mitrovici, Fruškoj (danas Mandelos), Šuljmu, Radincima, Stejanovcima, Pavlovcima, Monjorodu, Svim Svetima, Bešenovu, Putincima, Vognju, Velikoj Remeti i Grgurevcima. Osim toga osim samostana i opatiju u Fruškoj, današnjem Mandelosu kojem ime dadoše Madžari.

To je strašno pustošenje vidio i kasnije ostrogonski biskup šibenčanin Antun VRAMČIĆ koji je 17. lipnja putovao Srijemom, tj. Savom od Beograda do Mitrovica i tu proveo Uskrs. On kaže da je Mitrovica trgovište bez gradskih zidina, gdje se vide ruševine lijepe zgrade slične tvrđici spojenoj s crkvom. Tu se nalazi sjedište sandžakata, mjesto ima udobnih kuća kao u Ugarskoj.

(nastavak u idućem broju)

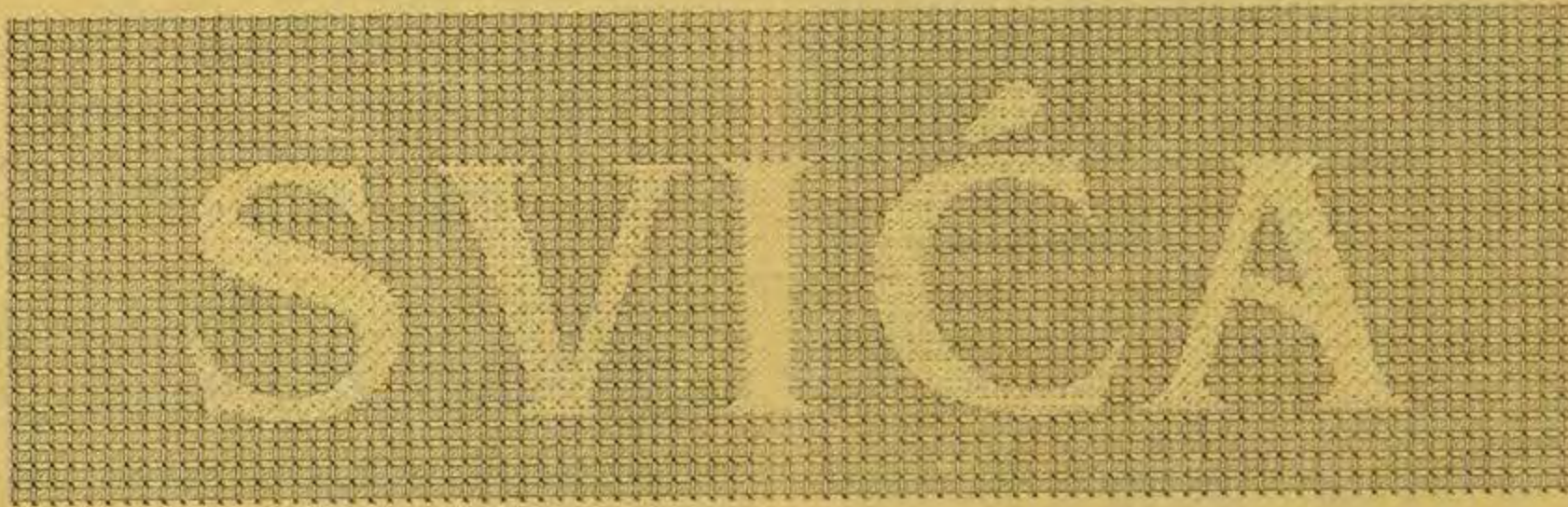
Sidim ti ja u ambetušu i gledam niske oblake. Već je pridveče, a kiša cio dan bljuždri. Božem prosti, ko da se svi anđeli kupaju. Siroti moj cincokret. Ta sav sam se dao u nevolju. Vamo, struju digli još za polak. Kažu, triba za ratovanje. Kako triba struja za ratovanje, kad televizor stalno viče da su tu i tamo iskopčali struju. Ne znam, jel čerez štednje, jel čerez tog, da ne poskupi. Mi, fala bogu, imamo dosta struje, al ako vako nastave, mislim da ću prič na lampaš, jel još imam čantavirskog petrolina od prija nekoliko godina, kad su nam oči zamračili nestašicom. Daklem, mislim kupit još nekoliko kila fratrovski svića, kažu tamo su najjeftinije, dok se fratri ne dosite. Al, niki se strašim svića. Baš mi sad pripovida komšija Albe, koji je sav ulopan došo priko dokmanovog oranja (samo da ga Dokman vidi valjda bi i njemu istreso jedno tri cister-

Zine ti Albe ko lašće u gnjizdu, već sam mislijo da će mu pinjuška na usta. Zamane ručerdom, i da se nisam sagnijo, cigurno bi pao sa šamadle nasrid ambetuša.

– Alaj si ti tvrdoglav ko mazgal – drekne – Ja rođenim očima vidim i kažem, a ti, ja lud, ja pijan.

– Dobro de, virujem ti. Al ne razumim, kako svića jednima služi za mir,

ne oseke prid kuću), da su po varoši niki palili sviće, kažu, čerez mira u državi, a drugi opet čerez mira su gazili i trnili te sviće i čerez istog tog mira skoro se povoštill prid varoškom kućom, tamo kod našeg poznatog vodoštrca.

– Albe, ne izgledaš mi ko da si pijan, ni trgnut od bare, al divaniš ko da nisi treću noć dočuvan – kažem ja njemu.

A on na memne ko ždaja s tri glave.

– Sav kulturni i omancipljen narod štrajkuje gladom kad mu štogod nije pod brk, a ti si jedini pametan, koji štrajkuješ radijom i televizorom. Od kako su ti apcigovali televizor, nećeš ni da ga upališ, a i dicit si zabranljo slušat visti na radiju. Lipo radijo kaže a cigurno i novina piše o naoružavanju mira svićama. Čak se i dica potukla čerez mira, jel svića, to već nisu kazli, al da je bilo bubotaka, bilo je.

– Albe, tu je kogod lud. Biće da si ti malo zafirco, napijjo se i misto kod varoške kuće, očo digod na groblje. Da nisi možda i vištice vidljo? Nakresanom čoviku se svašta privida.

a drugima za rušenje mira. Jel ti tu možeš bit pametan?

– Ja nisam pametan, al probaj ti tu bit pametan – skrušeno kaže Albe okrene se i ode.

Ja i dalje sidim na šamedli, pa jesapim, bolje da ove hetije odem u Čantavir i kupim još petrolina.

Nije prošo ni sat vrimenta a Albe se vratija na divan.

– Šta si opet smrknut? – kaž mi komšija Albe, brez „faljnīs“. – Kandar su ti sve nevolje svita na plećima. U očima ti gledam svu našu krizu. Izgledaš ko da bi koga, ne daj Bože ubijo, jel osakatijo.

– Samo si mi ti još falijo. Čudi me da ne pitaš: Šta sam radijo na vr kuće niki dan?

– Mislijo sam da pogledaš na njivu, jesul ti ovrli cincokret – ispod brka se nasmijulji Albe.

– Kako moš bit taka zloća od čovika? Pa sam si dotrčo i kazo da bajmočani mogu vaćat Zagreb, i još da ti je to kazala beogradska televizija. Valjda si zato i kazo, što više ni sam ne viruješ vistima, a znaš kako ja zdravo volim gledati televizor. Cili bo-

žiji dan sam okrećo antene. Jedanput mal nisam pao sa strije, a drukput sam se redovno puko na ledinu za kućom. Još i sad me bole leđa i debelo meso. Žena i dica već dva dana šaplju. Promukli su. Redom, na smenu su vikali: NEMA ZAGREBA – NEMA ZAGREBA! Ta juče me ova moja mal nije odvalila cipljom priko ušivi kad sam štogod, slučajno, spomenijo Zagreb.

Albe ko Albe. Keranda jedan, opet će:

– A ja stvarno mislijo da pogledaš kombaj.

– E kad je o cincokretu rič, i to mi nije pravo. Jeto gledaj: ti si već tri lanca kuruzi obro i uvezo, prije nego što sam ja ovro. Čekam ja da bolje sazrije, da vlaga bude manja. Kad je još to bilo u normalnom svitu, pa to Bog nije vidijo, da se kuruzi prije oberu?

– Pa šta se onda ždereš? Ovro si po suvom vrimenu, Bog dao dugačku jesen, a dica ti lipo okopala, pa ni one „njeve“ primese nije tribalo biti.

– Ti si Albe stvarno jedna obična glupava ovca. Izgleda da sam i ja isto to. Pa znaš valjda da cek plaća onaj, koji poslidnji stigne u mijanu. Ne znam jel bi našil veću vlagu, da sam ga vro u cvatu, a nečistoću, tu tvoju „primesu“ da sam ga u korlatu mlati-jo! Pa jezem ti ja njeve mirakule! Kako je to mirgenje? Znam čovika, koji je prija misec dana ovro, moš kast, polak zelen i vlaga upolak ko moja. Ta i sam si vidijo, kad smo otvorili stranlcu prikolice, ni zno da padne. Ko štoc cigalja!

– A, o njemu divaniš. Pa ti si stvarno običan blendo. Jel moždar ne znaš koga on ima tamo?

– Dobro de, ne moraš se zato sprdati sa mnom. Ko da nemam brez tvog laprdanja dosta nevolje. Znam ja da su oni čak i niki rodovi, a znam i to, koliko puta je taj omastijo blende na salašu. Al iziš ga, to nije čovičanski! Mislijo sam: pao je komunizam, pala je i protekcija. Al kako vidim, sve je po starom. Tako i bajmačani mogu vaćat Zagreb.

– Ne izgledaš luckasto, al tako divaniš. Zaboravijo si onu našu staru izreku: ko je bliže vatre, taj se bolje grijel

– Tako je – kažem.

– Ajd zbogomi!

– Zbogom Albe! Pa svrati opet, al u bolja vrimenta.

bać Stipan

Bio je u jednom selu vrlo višt i snalažljiv čovek. Ako je 'tio, svakog je zno privarit a to je često i uradio.

Jedanput je mali birov izbubnjovo da će sutra u njevo selo doć niki trgovac koji kupuje orase. To čo i Tuna. Kad sutradan, vide trgovca kako ide sokakem i viče:

– Kupujem orase! Za žute dukate kupujem orase!

Tuna ga zvo unutra. Dotle u kolnice već bilo poslagano mlogo džakova. Kad je trgovac razumio da su to orasi, otvori jedan džak, otvori drugi i vide da su orasi lipi, zdravi. O'ma' Tune isplati punu kesu žuti' dukata i čitav voz odnese iz sela.

za astal pa polako pijacka. Kad malo, u bircus unišil gospodari: knez, notaroš i drugi pa i oni sili pit.

•E• – misli u sebe Tuna – •sad ću ja nje probat privarit.•

Kad je dobio još jednu bocu vina, Tuna trofnilo na stolac pa pije, pije, i tako je popio i to. Kad je popio, opet se digo pa iz sve snage udri opaklijom po zemlje. Svi se u mijane trgli i upril oće u njega.

– Je l' platio, birtašu? – vikne Tuna.

– Jest, Tuna, platito je – kaže mu birtaš.

– Ondak mi friško dfaj još jednu litru!

A ta gospoda kod drugog astala već se zašapćivu:

– Slušaj, Tuna, ne bi ti 'tio tu opakliju mene prodat? Šta će ona tebe? Bogato ću ti platit za nju.

Tuna se isprma nećko, bajage. Kaže da je to njemu vrlo potribno, da je tu opakliju naslidio od oca i da brez njoj ne može, al' malo posli se vidlo da će ju, kokad, prodat ako dobije dosta novaca.

I notarošu je kanda štagod sinilo u glave, jel će:

– Prodaj ti to mene! Kod mene će ona bit na najboljem mistu!

Al' sad se knez ne da:

– Ja sam prvi kupac, ja ju imam prava kupt!

Sad se oko nji' skupili i drugi gospodari, svi odrišivu kesu i pokazivu Tune dukate. Svi bi tu opakliju. Poćeli se tezmat, vikat, svađu se ko 'rćkovi.

– Tišina, ljudi ljudski! – vikne Tuna. Sad je on na konju, on je gosa kad ima toliko kupaca, al' bogati'. – Opakliju, tu čudotvornu opakliju prodat ću onom ko najviše plati, i punktum!

Sad su se gospoda istom počela čalakat, pritirivat. Poslali kući sluge nek jim donesu sve novce. Na kraj krajeva knez je opet sam nadobio, on je imo najviše dukata.

Začas se naš Tuna obogatio. Tu već bio silan svit pa kad je primio novce, a on ništa, već' plako napolj pa kući. Niko ga ni' ni opazio da je nesto.

A knez sve raste, tako mu je drago. Misli da je on sad bog i batina, i da će i njem bit sve badavad, i o'ma' je narućio pet litara vina. Kad je potrošilo prvu litru, digo se knez, ponosan ko kakí grof, uvatio tu opakliju pa udri nju o zemlju, sve puca i praši se.

– Ej, birtašu, je l' platito? – pita knez.

– Popito jest, al' platito još ni-jel – kaže mu mijandžija mirno.

– Kako da nije?! Pa onda zašto si Tune reko da je platito kad je udario opaklijom?!

– O, pa to je druga stvar! Tuna je sve njegovo vino, svi' pet litara unaprid platio.

IZ „HRVATSKOG KALENDARA“ 1991.
objavljenog u Pécs-u, str. 139–141

Tunja Munja

PRIČA

Kad sutradan svanilo, a sve se selo probudilo na veliku larmu. Sokakem ide onaj trgovac što je orase kupovo, lše, svaj crven u licu, zo ko kakí vrag, pa viče:

– Tuna, Tuna, ubila ti munjal! Tuna, Tuna, ubila ti munjal!

Pa jednako to pa to. Onda se saznalo da je Tuna trgovca privario: u džakovima na vr' su doistqa bili orasi, al' samo na vr', dolu same divlje gestinje! Tražio Tunu trgovac, tražio, al' se onaj navrim sklonjio, ošo pastirima u šumu. Odonda, kad su Tunu zbog čegagod covall, uvik bi rekli: •Tuna, Tuna, ubila ti munjal! Tako je on osto Tuna Munja.

Ošo jedanput taj Tunja Munja u bircuz – ondonda već prošlo dosta vrimenta, Tuna se već i oženio, našu kaku skrnđu za sebe – sio i lšće od birtaša pet litara vina. Lipo mu je sve unaprid platilo i sio

– Kako Tune dobro lše, smisli. Cili dfan besplatno žbura najbolje vino.

Vrime polako prolazi, al' Tuna samo sidi ko kakí spalja, svaj je zapržitit. Ni' ni čudo kad kraj njeg na astalu već pet prazni' boca. Opaljio čak pet litara. Kod svake litre udario opaklijom o zemlju i uvik isto to pito mijandžiju. Zupu sad već svi u njeg. Čudu se kaka je to čudna opaklija da se od nje birtaš tako vrlo boji?

– E, ljudi ljudski, to ni' makar kako opaklija, to je čarobna stvar! – kaže njima ponosito Tuna Munja. – Tako štagod, cigurno, niko na svitu nema!

A lakomi knez sad bi vrlo volji imat tu čarobnu opakliju, pa je rišio da će ju probat od Tune po svaku cinu kupit, pa makar vrag vraga jlo!

Nastavak u sledećem broju

JAVNOSTI

Pozivamo građane i građanke da se trgnu iz letargije i shvate šta se ovde zbiva!

Pučistička komanda nad snagama JNA povelila je totalni rat protiv naroda Jugoslavije. Razumne snage u JNA očigledno nemaju dovoljno snage da se suprotstave pučistima koji od Jugoslavije prave masovnu grobnicu. Pučističkoj vojnoj vlasti ne smemo dozvoliti:

- da vodi rat sa sopstvenom zemljom, odnosno jugoslovenskim republikama, legalno izabranim rukovodstvima i građanima ove napaćene zemlje;
- da regrutuje građane za svoje ciljeve, pošto više ne podleže legitimnoj civilnoj vlasti i što je, oslobađanjem jedne nacionalnosti od vojne obaveze, uvela diskriminaciju građana prema nacionalnoj pripadnosti;
- da nasilno odvodi mladiće u rat, pošto je razorila sopstveni temelj narodne vojske, čiji jedini cilj sme biti odbrana zemlje od spoljnog neprijatelja;
- da se ponaša kao politički arbitar i po svom ideološkom i nacionalnom afinitetu bira s kim će da ratuje.

Građani i građanke!

Prestanimo da se pravimo ludi. Da li smo se zapitali kome su bile namenjene bombe bačene na Bač i kakva je to vojska koja se izvinjava građanima što ih je pobila? Da nije bilo magle da li bi se „izvinila” bilo kome? Da li da ćutke posmatramo stradanje civila, samo zato što su druge nacije? Pitamo se ko je sledeći, Bosna, Makedonija, Vojvodina, Beograd? Da li zaista još iko veruje da u Hrvatskoj Armija sprečava sukobe između hrvatskih i srpskih paravojnih formacija ili je svima jasno da vodi osvajački rat?

DA LI SHVATAMO DA JEDINO SRPSKI VRH PODRŽAVA MRAČNE CILJEVE OVE VOJSKE, KOPAJUĆI TAKO GROBNICU PRE SVEGA SRPSKOM NARODU. PRETI NAM TOTALNA KATASTROFA, SPASIMO SE OD POGIBIJE, SVETSKE BRUKE, IZOLACIJE I SIROMAŠTVA. RASKRSTIMO SA POLITIČKIM AVANTURISTIMA I LAŽNIM PATRIOTIMA, POSLEDNJI JE TRENUTAK!

Beograd

CENTAR ZA ANTIRATNU AKCIJU